Ita in proposito, pænès Vassallos, seu alios Principis concessionarios, & privatos dantur istæ distinctiones dominiorum, & bonorum, quæ alia sunt feudalia, alia emphyteutica, seu censita, & alia libera, & allodialia, &c. ited quoad ipsum Principem, in unica Principatus persona, non autem reduplicativè consideratum ut suprà, omnium sunt allodialia, sed cum jurisdictione, & Imperio, atque unicum est dominium jure publico, & dominicuti competens, quia non potest quis esse dominus, & feudatarius, vel emphyteuta, neque Rex, & Baro, ne detur servitus in re propria, Hern. *in cap.* 1. *post numer.* 12. *&* 13. *ex quibus causis feudum amittatur*, Afflict. *ad Constitutiones Regni in præl. ud. quæst.* 25. *num.* 6. Freccia *de subfeud. lib.* 1. *tit. de origine Baronum, num.* 45. Rovit. *decis.* 6. *numer.* 15. & habetur deductum in Urbinaten. prædii *hoc eod. tit.* ad materiam Bullæ Baronum, ac etiam in Romana bulli alearum *sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium*, & in Pampilon. decimarum *sub tit. de præeminentiis*, ac alibi in proposito Civitatum, vel provinciarum Regno, vel Principatui additarum, an sint ex nova causa, & diverso titulo, vel jure devolutionis, seu reversionis ad priorem causam.

Hinc devoluto feudo habente dignitatem, aliæque prærogativas, & magna privilegia, non de facili, & cuicumque concedi solita, ut præsertim sunt regalia, omnia hæc ex veriori sententia extinguuntur, unde si denuò illud concedatur in feudum, istud non habebit priores dignitatem, vel prærogativas, & privilegia primo feudatario ex speciali jure concessa, neque erit feudum antiquum, sed novum, ex plenè deductis per Rovit. *dec.* 6. *per tot.* ubi benè examinat doctrinam Minad. *in constit. in aliquibus num.* 30. nisi Regis voluntas accedat, vel expressa, vel conjecturalis, cujus ratione, & non aliàs subsistere possunt deducta per Menoch. *cons.* 905. ubi de feudo devoluto, & denuò concesso, an retineat priorem dignitatem, seu titulum, priori que præeminentias, & admittitur apud Rovit. *d. decis.* 6. *in fine, ubi concordantes*. Et è converso, devoluto feudo, quod concessum erat sub certo servitio, extinguitur, & sub nova concessione non venit, nisi explicitè, vel conjecturaliter, & implicitè illud repetatur, vel nisi esset feudum habens de sui natura illud servitium, vel onus annexum, ut benè articulum examinar, licèt incidenter, idem Rovit. *decis.* 98. *n.* 4. *& n.* 8. *cum seq. ad finem*, ubi concordantes, & de ista conclusione extinctionis prioris qualitatis agit.

Prout si per mortem, vel felloniam, aut alium casum, ad Regem, seu Principem devolvantur cum feudo bona allodialia, quæ per feudatarium jure privato possidebantur, si deinde illud Castrum, seu corpus constituens universitatem denuò concedatur, totum est feudum, sublata priori distinctione ob subsequutam confusionem, per quam dicta discretio, seu distinctio cessavit, nisi in nova concessione distinguatur, quod scilicet feudalia concedantur pro feudo, & allodiale pro allodiali, ex benè deductis apud Rovit. *cons.* 101. *n.* 36. *& per tot. lib.* 2. unde quando apud Menoch. *consil.* 395. Surd. *consil.* 135. 151. *&* 311. Bellon. jun. *dicto cons.* 44. *cum aliis apud eos*, disputatur, an concesso Castro cum pertinentiis suis, veniant illa bona, quæ concedens possidebat jure privato, etiam quando Castrum erat alteri infeudatum, id procedere potest, quando in eodem concedente viget & considerari potest dicta personarum distinctio, seu reduplicatio, cum cujus præsupposito præfati & cæteri procedunt.

Ideoque cum omnia ut supra pertineant ad Papam uti Papam jure publico, & Principatus, non autem jure privati patrimonii, dicebam in proposito, incongruum videri dictam distinctionem, ex rationem à doctissimo viro assignatam, præterquam quoad ea bona & jura, quæ pertinerent ad Ecclesiam Romanam particularem, in qua Papa reduplicativè consideratur tanquam Urbis Episcopus, discretivè ad eumdem tanquam caput, & Episcopum Ecclesiæ universalis, juxta distinctionem, de qua in Urbinaten. juris Metropolitici *sub tit. de præeminentiis*, & alibi plures.

Quamvis autem dicta ratio, ac distinctio non placerent ut suprà, adhuc tamen placebat motivum, atque in ratione discursiva tantùm, nullum tamen determinatum judicium desuper dando, intactumque locum relinquendo veritati, cùm privatorum non sit, hæc decidere, dicebam dictum motivum videri practicari posse citrà dictæ Bullæ violationem, in illa specie bonorum, quæ licèt ut suprà pænès Principem sint de eodem dominio publico & jurisdictionali, eodem modo, quo sunt ipsæ Civitates, Oppida, & Castra, nihilominus de eorum natura non sunt de illis, quæ pernecesse sunt publica, & jurisdictionalia, regulariter à Principatu inseparabilia, & jure Principatus competentia, sed sunt pænès Principem per accidens, ut sunt domus, vineæ, molendina, arborera, prædia, tenutæ & similia; & hoc est, quod doctus Vir dicere volebat, distinguendo bona dominii publici & jurisdictionalis, à bonis dominii privati, quoniam per hujusmodi bonorum distractionem, scindi non dicitur (ut nostri dicunt) Corona, neque diminui jus Principatus, cùm hæc ei annexa sint per accidens; quinimò idem in illis bonis, vel juribus, quæ regalia minora apud feudistas dicuntur, quæ citra scissuram Coronæ, & Principatus etiam concedi possunt, cùm inseparabilitas consideretur solum in Regalibus majoribus, ex aliàs deductis *hoc eodem tit.* præsertim in Lucana, idcoque cùm dicta Bulla sit absque dubio exorbitans, adimens, vel restringens Principis libertatem aliàs de jure competentem, utpotè loquens de non concedendis Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemlibet alium titulum, intelligenda videtur de concessione ipsius universitatis, Castri, vel loci cum Vassallis, jurisdictione, & Imperio, non autem de hujusmodi bonis singularibus, quæ tanquam accidentia, possunt adesse & abesse præter ipsius corporis universalis corruptionem, vel notabilem scissuram & alterationem, eo modo quo sunt excadentiæ.

Ponderata etiam ejusdem Bullæ ratione, seu causa, ob quam prodlit, quia nempè, concedendo ipsas Civitates, Oppida, Castra, & loca cum jurisdictione, Imperio, & Vassallis, ita de facto scinditur, seu diminuitur hic Principatus, qui haberet minores Vassallos immediatos, minoremque ditionem sibi immediatè subjectam, dum Vassalli jurant & servant fidelitatem, ac servisunt Domino immediato, non autem mediato, ex deductis in Eugubina Collectarum, in Civitatis Castelli, & in aliis, *hoc eodem tit.* quæ ratio non militat in hujusmodi bonorum specie.

Et quamvis in ipso feudatario, alienandi prohibitio resultans *ex leg. Imperialem, de prohibita feudi alienatione*, per Feder. percutiat tam ipsum corpus feudi, quàm etiam singula bona eidem feudo annexa, quamvis aliàs esse possint juris privati, & de sui natura separabilia, quia sufficit per annexionem, seu incorporationem esse effecta feudalia, juxta ea quæ habentur apud Rovit. *dicto consil.* 101. *lib.* 2. & omnes, quories non sunt de excadentiis alienari solitis, quæ inter fructus computantur, ut in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* nihilominus est longè diversa ratio, atque non benè ab uno ad alterum casum inferre licet, quoniam feudatarius recipiens à Domino in feudum aliquod corpus, illud contervare debet ita integrum, itaut eveniente casu devolutionis, illud restituat ei, à quo recepit, in sua integritate, cum omnibus accessionibus, seu additamentis quamvis accidentalibus, ita juris dispositione ac ratione suadentibus; non sic est in Principe habente liberam facultatem infeudandi & concedendi omnia ea, quæ non percutiunt regalia majora, & non important formalem scissuram Coronæ, seu Principatus, præsertim circa jus infeudandi, sibique ita constituendi milites & Vassallos, quod est proprium, & connaturale Principatus, unde propterea hæc nova lex hujusmodi libertatis restrictiva, intelligenda est ad limites verborum, ac etiam ad limites rationis, ob quam illa prodlit, & utrumque attendendo, id percutit ipsas Civitates, seu loca ut suprà, non autem hujusmodi bona, quæ licèt donec sunt pænès Principem, sint æquè publica, & ejusdem naturæ, attamen possunt effici privata præter ipsius corporis universalis violationem.

Quinimò licèt doctus J.C. & Cameralis Spada *cons.* 21. *num.* 73. *lib.* 1. incidenter aliud agendo circa hujus Pianæ Constitutionis non comprehensionem sub derogatoriis generalibus, dicat dictæ Bullæ dispositionem procedere, tam in ipsis Castris, Oppidis, & locis, quàm etiam in eorum redditibus & proventibus; nihilominus in eadem ratione discursiva, & nihil firmando ut suprà, dicebam probabilius videri contrarium, quod scilicet fructus & emolumenta bursalia, quamvis ex Castrorum, & locorum jurisdictione, & dominio provenientia, citrà dictæ Bullæ violationem vendi possent, dummodò vendantur de per se, ut quid distinctum ab ipsis Civitatibus, Castris & locis, eorumque Imperio, quoniam aliud est Castrum, seu Castri dominium, aliud verò sunt ejusdem Castri fructus, redditus, proventus & emolumenta, cùm hæc sint separabilia, imò separata, Castrens. *cons.* 56. *num.* 2. *lib.* 2. Rosental. *cap.* 5. *conclus.* 6. Gratian. *discept.* 839. *num.* 21. *&* 22. Spad. *cons.* 4. *num.* 7. *volum.* 1. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 97. *num.* 7. *& seq.*

& seq. Rota in Tiburtina Castrorum 10. Martii 1662. coram Bevilaqua, confirmata 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1655. coram eodem, & de qua causa habetur actum *hoc eod. tit. disc. seq.* Facultas enim percipiendi emolumenta feudi, & jurisdictionis dicitur allodialis, & diversa à feudo, cujus est capax ille, qui esset feudorum incapax, Cyriac. *controv.* 401. *num.* 50. benè *decis.* 109. *n.* 15. *& seqq. par.* 9. *rec.* ubi concordantes, cum aliis in dicta Tiburtina.

Quod docet praxis satis frequens, Civitatum, & locorum demanialium in utriusque Siciliæ Regnis ad demanium provocantium cum prælatione adversus earum emptorem, quoniam solvendo valorem, ipsæ Communitates obtinent omnes, feudi, seu loci redditus, proventus, & emolumenta, etiam in aliquibus ex jurisdictione provenientia, & tamen ipsæ Civitates, vel loca sunt de immediato, & pleno dominio Regis; idemque observabam dici posse, quod doceret praxis Status Ecclesiastici per erectionem Montium Cameralium super redditibus bonorum, & jurium ad eamdem Cameram pertinentium, atque in Civitatibus, Oppidis, Castris, & locis existentium, & tamen id passim practicatur citrà dictæ Bullæ violationem.

Clariùs verò hæc procedere dicebam, si id fieret, non per viam formalis alienationis, ac translationis dominii ipsorum bonorum, fructuum & proventuum, sed per viam cessionis, seu concessionis commoditatis, quæ considerata tanquam nudi facti, non dicitur tangere ipsius feudi, vel corporis substantiam, quia Castrum remanere dicitur pænès eumdem dominum, cujus nomine cessionarius, tanquam Procurator in rem propriam, solum capere dicitur fructus, & emolumenta, tanquam bona ab ipso Castro, seu feudo diversa, & separata; unde propterea, quamvis ex dispositione text. *in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. omnis feudi ejusque membrorum, & pertinentiarum alienatio prohibita sit, five etiam per investituram particularem feudi, vel emphyteusis alienatio sub stricta forma prohibeatur, non tamen dicta commoditas prohibita censetur, juxta receptam theor. Bart. *in l. is, qui*, §. *usufructus, ff. de pignor. & in l. Codicillis*, §. *Instituto n.* 4. *ff. de legat.* 2. Neguian. *de pignor.* 2. *memb.* 2. *par. n.* 48. Barb. *in l. usufructu, ff. solut. matrim. n.* 14. *& seqq.* Rosental. *cap.* 9. *concl.* 9. *n.* 1. *& concl.* 10. *n.* 5. Amicangel. *quæst. feudal.* 18. *n.* 10. *cum seqq.* De Rubeis apud Spad. *cons.* 4. *numer.* 80. Merlin. *decis.* 843. plenè Rota *decis.* 481. *numer.* 13. *part.* 4. *recent. tom.* 2. Romana Salviani 17. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1644. coram Certo, quarum prima est impressa *decis.* 167. *part.* 9. *recent.* Tusculana Salviani 22. Maji 1654. coram Zarata *de qua sub tit. de emphyteusi, & sæpius hoc eod. tit.* Et practicamus in officiis, aliisque juribus regalibus in commercio non existentibus, ac etiam in pensionibus Ecclesiasticis, ut in suis materiis *sub tit. de regalibus ad materiam officiorum, & sub tit. de pensionibus*, quæ tamen omnia ut suprà, discursivè, & ad nudam curiositatem, nihil desuper firmando quoad punctum principalem, dictæque Bullæ intellectum, à Sanctissimo, ac Sancta Sede solum, & privativè tribuendum.

SUMMARIUM.

1 *An Bulla de non infeudandis, locum habeat in Castris confiscatis.*
2 *An eadem Bulla procedat in pignoratione, vel hypotheca.*
3 *De eodem, de quo n.* 1. *cum distinctione.*
4 *Declaratur materia allodii in Castris jurisdictionalibus.*
5 *An remissio incursæ caducitatis cadat sub Bulla.*

ANNOT. AD DISC. LXI.

1 TAm super contentis in hoc discursu super concessione commoditatis, quàm etiam super aliis quæstionibus, quæ desuper excitari solent, & præsertim super illa, de qua particulariter agit Spada *cons.* 16. *lib.* 1. de qua etiam obiter non gustato articulo, Fagnan. *in cap. ex parte de feudis n. penult.* an scilicet hæc Bulla habeat locum in illis Castris, & locis jurisdictionalibus, quorum incameratio sequatur ratione confiscationis bonorum, ob delictum privatum, ac aliàs, quàm per felloniam erga proprium Principem (cum isto casu non sit confiscatio, sed devolutio connaturalis feudi) omnem dubitandi occasionem substulisse videtur moderna Constitutio Alexandri VII. quæ adhibet verba nimis generalia, & effrænata.

Atque in idem, ut Bulla comprehendat etiam concessionem commoditatis, conferunt deducta per Spad. *cons.* 23. *eodem lib.* 1. ut etiam pignoratio, & hypotheca cadat sub eadem Bulla, cum præsupposito tamen pignoris veri, & 2
naturalis, mediante scilicet traditione rei pignoratæ de facto in manibus Creditoris, ac etiam respectu hypothecæ, quod ea sit specialis; secus autem si generalis, quæ tamen non deducatur ad exercitium, per quod resulter idem effectus alienationis, juxta distinctionem, de qua *tit. de alien. & contract. prohib. disc.* 1. *& tit. de cred. disc.* 13. *&* 51. ubi concordantes.

Quatenus verò pertinet ad dictum punctum, de quo agit Spada *dict. cons.* 16. adhuc non dedit casus formiter disputare, obiter tamen ex citata ista difficultate in forma discursiva, ultra dictum motivum novum, quod resultat in 3
contrarium ex præfata moderna Constitutione Alexandri VII. ista etiam seclusa, mihi videbatur parum probabilis opinio, quam Spada substinet, quatenus agatur de incameratione omnimoda, & perpetua, cùm id nullum habere videatur probabile fundamentum, idcoque dicebam procedendum esse cum distinctione inter illam confiscationem ad tempus, quæ fiat durante vita, vel jure delinquentis, absque præjudicio aliorum, qui ex investitura in forma pacti, & providentiæ, vel ex fideicommisso majorum, seu aliàs vocati sint ex persona propria, adeout delictum possessoris non valeat eis præjudicare; & illam confiscationem omnimodam, quæ in perpetuum sequatur.

Primo enim casu, rectè intrat consideratio Spadæ, quod jura Vassalli non sunt extincta, neque, re vera, intrant terminii devolutionis, vel incorporationis, & consolidationis dominii utilis cum directo, sed quod potius fiscus obtinet commoditatem, vel fruitionem ad tempus, ex persona delinquentis, tanquam Cessionarius, vel Procurator in rem propriam, five hæres anomalus.

Ad instar eorum, quæ apud Surd. *decis.* 102. *& titul. de Emphyteusi*, habemus in materia emphyteutica, quod si dominus directus durante investitura emat, seu alio titulo acquirat ipsa bona emphyteutica, non resultat confusio dominii utilis cum directo; neque dicitur possidere illa bona tanquam dominus jure suo primævo, sed potius tanquam tertius Cessionarius illius commoditatis durante jure cedentis; & eodem modo, *quo tit. de fideicomm. disc.* 195. habetur de vocato ad fideicommissum, cui facta sit præventiva restitutio, vel refutatio fideicommissi, vel majoratus jam agniti, & possessi, quoniam durante vita, vel jure refutantis, istius dominio, & jure potius obtinere dicitur, ut proprerea ejus debitis, & oneribus subjaceat.

In altero autem casu incamerationis omnimodæ, & perpetuæ, adeout non sit illa acquisitio ad tempus, quæ redoleat potius speciem fructus, quàm proprietatis, sed sit perpetua, tunc nullatenus hæc opinio videtur substentabilis, quoniam, aut ista Castra, & loca jurisdictionalia, in quibus ratione delicti possessoris intret confiscatio, ab eo possidebantur in natura veri feudi; aut in natura allodii, ut pro majori parte obtinent barones, & Domicelli Romani. Primo enim casu planum est, quod quomodocumque cesset jus feudatarii, adeo ut non sit suspensio, vel obdormitio ad tempus, sed cessatio totalis, & perpetua, sequuta dicitur reversio rei ad suam primævam causam, vel unitatem, & extinctio servitutis feudalis, ex illo certo principio, quod non datur servitus in re propria, neque potest quis esse eodem tempore dominus, & Vassallus, vel Rex, & baro; quod generaliter habemus in omni materia indifferenti, quod scilicet, si habens servitutem ususfructus, vel Census in aliqua re, efficiatur ejusdem rei dominus, servitus extinguitur, eodem modo, quo clauso, vel cessato viculo, seu aquæductu, per quem aliqua pars aquæ ad privatam utilitatem trahebatur à lacu, vel à flumine, illa aqua remanet in sua antiqua unitate, per viam confusionis, & per consequens quando eadem pars, vel quantitas aquæ alteri denuò per novum viculum, vel aquæductum conceditur, ista erit nova concessio ex integro, per speciem novæ formalis dismembrationis, ac separationis à sua antiqua unitate, quod est prohibitum per Bullam, ut à simili habemus in domino fundi, cujus alter usumfructum habebat, quod si ipse ex quocumque titulo usumfructum acquirat, iste extinguitur, adeout si denuò ususfructus, etiam ad favorem ejusdem antiqui usufructuarii constituatur, multò verò magis si ad favorem tertii, iste erit ususfructus novus, ex integro constitutus, ex relatis *sub tit. de Dote, disc.* 148. & alibi pluries.

Verum, ubi etiam hujusmodi Castra, & loca inhabitata, quæ

quæ cadunt sub hac Bulla, per eum, qui patitur confiscationem, possideantur in natura allodii, potius quàm feudi, adhuc tamen intrat idem, quod supra dictum est,
4 quoniam in conciliando, seu declarando *cons.* 8. Abbat. *cum concord.* plenè deductis per Spad. *cons.* 1. *lib.* 1. plures *hoc tit.* advertitur, quamvis in hujusmodi Castris, & locis non adsit vera, & propria feudalitas, quæ redoleat formalem servitutem feudi, ad effectum servitii, ac renovationis, cum obligatione novi juramenti fidelitatis, & cum subjectione devolutionibus, & caducitatibus; attamen neque in eis verificatur verum, & proprium allodium, quale in jurisdictionalibus dicitur esse illud, quod redoleat omnimodam independentiam, adeoùt non recognoscatur alter superior, nisi Deus, dum sine dubio in eis Papa habet altum dominium, & superioritatem, istique domini sunt subditi subordinati, utpotè ab hoc fonte causam trahentes, atque ex ejusdem Papæ concessione hoc dominium subalternum obtinentes, non tamen in rigorosa qualitate, seu natura feudi, unde propterea dici potest quoddam mixtum, quod participat de utraque qualitate, pro effectuum, vel respectuum diversitate; & per consequens verificatur idem, quod dictum est de consolidatione partis cum toto, sive consolidationis dominii utilis cum directo, quodque nova concessio, quæ alteri fieret, semper importaret novam dismembrationem, novamque infeudationem, sive sit per viam feudi, sive per viam guhernii, aut Vicariatus, vel quocumque alio nomine, seu titulo, seu omnes species sint prohibitæ, spectato effectu separationis partis à toto.

Et quamvis aliqui discurrendo de hoc eodem puncto, in diversam abeuntes sententiam, ponderarent, quod si ita esset, sequeretur, quod particulares non essent illæ remissiones caducitatis, quam feudatarii ob contraventionem Apostolicarum Constitutionum, vel ob alia crimina, & inobsservantias incurrunt, quas frequens praxis docet, & præsertim nostra ætate sequutum est occasione belli, quod pluries aliquis feudatarius Regalis, seu veræ dignitatis habuit cum Sede Apostolica.

Nihilominus id ad rem nostram extraneum videtur, quoniam, quando agitur de caducitatibus juris tantùm, non autem facti, idest, quod sequuto incursu, adhuc feudum remaneat pœnes feudatarium, absque actuali, & effectiva incorporatione, per quam sequi dicitur confusio utriusque dominii, sive reversio rei ad suam primam causam, & unitatem, tunc non est alienare, vel concedere de novo, sed solum remittere incursum pene, tanquam per remotionem obstaculi, ut propterea feudatarius continuet in ejus jure antiquo, & primevo; absque eo, quod obstet ratio novæ dismembrationis, ex iis, quæ in his terminis feudalibus habentur supra *disc.* 5. Et generaliter in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, ad terminos *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.* ut procedat in alienationibus rerum incorporatarum, non autem in hujusmodi remissionibus, habetur *sub tit. de Alien. & contract. disc.* 1. ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Quinimò, ubi agitur de remissione caducitatis, & restitutione feudi eidem antiquo possessori, vel ejus successori, jus habenti ex antiqua investitura, videtur idem dicendum, etiam ubi caducitas de facto effectum sortita esset, quoties non ex causa omninò voluntaria, & per viam novæ concessionis, ex integro, sed per viam remissionis incursæ pœnæ, & caducitatis, concederetur restitutio, seu reintegratio, ut sequi solet in illa restitutione, quæ fit Rebellibus, vel Banniis, vigore capitulationum pacis, ex iis, quæ habentur suprà, *hoc eodem tit. disc.* 27. *num.* 8. super quo tamen nihil firmum statui potest, cùm videatur quæstio potius facti, quàm juris, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidenda.

TIBURTINA CASTRORUM PRO DUCE BRACCHIANI CUM PORTIA MORONA DE PANDULPHINIS.

Casus variè decisus per Rotam, ubi adhuc pendet.

Dominium Castri, seu feudi, an esse possit duorum insolidum, quia nempè unus sit dominus Castri, alter jurisdictionis fructuum, & emolumentorum; & an hæc dominia esse possint diversæ naturæ, unum scilicet jure feudi, alterum verò jure allodii.

Assignatio fructuum, & emolumentorum Castri, vel rei, an importet illorum plenum dominium jure dationis insolutum, vel potiùs pignus; seu usumfructum. Et quatenus importet usumfructum, an iste sit perpetuo transmissibilis ad omnes hæredes, vel potiùs terminetur in primo, ad materiam text. *in leg. antiquitas, Cod. de usufructu.*

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Debitore succedente creditori inducitur confusio, & successive extinctio debiti.*
3 *De dispositione text. in l. antiquitas, C. de usufructu, ut usufructus etiam cum mentione hæredum intelligatur de primis, non autem ulterioribus.*
4 *Quando assignatio alicujus rei, seu ejus fructuum, importet pignus.*
5 *De eodem text. in leg. antiquitas, an solum procedat in usufructu relicto per ultimam voluntatem, vel etiam ubi per contractum.*
6 *De conclusione, ut ejusdem rei duo domini insolidum dari non possint, ut limitetur ex diversitate respectuum, itaut unus esse possit dominus Castri, alter dominus jurisdictionis fructuum, & emolumentorum.*
7 *Castrum potest esse feudale, & jurisdictio cum jure percipiendi emolumenta allodialis.*
8 *Feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, vel unus & idem potest habere feudum ab uno, & jurisdictionem, & emolumenta ab altero diversis titulis.*
9 *De verbis, ex quibus desumitur, contractum importare potius dationem in solutum, quàm pignus.*
10 *Quid sit pignus, & in quibus rebus, & pro quibus causis detur.*
11 *Annuus redditus judicatur tanquam species, ac res stabilis, itaut super ea possit imponi census.*
12 *De distinctione usufructus, ut ejus verbum importare quoque possit rei dominium, ac usumfructum causalem.*
13 *Quomodo consideranda sit distinctio de qua supra, nu. 4. inter usumfructum constitutum per contractum, & per ultimam voluntatem.*
14 *De ratione text. in d. l. antiquitas, qualis ultra sit.*
15 *Dominium castri etiam sine jurisdictione, & fructibus potest esse utile, & operativum.*
16 *De dispositione text. in l. penult. ff. de contrahend. emptione.*

DISC. LXII.

FRanciscus Ursinus Abbas Farfensis possessor Castrorum Vicovariis, Cantalupi, & Bardellæ, legitima prole carens, habens tamen tres filios illegitimos, nempè Joannem Paulum, Antonium, & Joannem Baptistam, quos Dux Bracchiani Paulus Jordanus Ursinus prætendebat incapaces successionis in dictis Castris, sibi ex domus antiquis fideicommissis, vel consuetudine debitæ; de anno 1558. cum eodem Duce ad concordiam devenit, qua mediante cessit Castra prædicta, cum recompensa annui redditus scut. 1000. in tot bonis indifferentibus assignandi; de anno verò sequenti deventum est ad novam concordiam, per quam sublatis aliquibus difficultatibus, quæ ex prima oriri potuissent circa facultatem transmittendi dictum redditum ad quoscumque, in excambium dicti redditus, ejusque loco, præfatus Dux cessit Francisco, ejusque filiis, ac hæredibus, & successoribus quibuscumque, gubernium, & administrationem, ac fructus, & emolumenta dictorum Castrorum per decennium, intra quod promisit eisdem tradere, loco ejusdem redditus, Castrum S. Gregorii, expressè reservatis eidem Duci, tam utili, quàm directo dominio, ac possessione eorumdem Castrorum, ex quibus idem Dux vel successor, refuso pretio æquivalenti, redemit illud Vicovarii, remanentibus sub dicta assignatione reliquis Cantalupi, & Bardellæ, quæ idem Dux Paulus Jordanus, sine præjudicio dictæ concordiæ, ac pro solis juribus sibi competentibus, paulò post dictam assignationem, donavit Jo. Paulo uni ex dictis fratribus.

Post Franciscum, obiit primo loco dictus Jo. Paulus superstite Catharina filia, & hærede, deindè Antonius instituto Joanne Baptista fratre, cui substituit Ducem Virginium dicti Pauli Jordani filium, & successorem, quem ulti-

ultimò moriens Joannes Baptista sine prole pariter in testamento instituit, unde propterea orta fuit controversia super hujus ultimi testamenti veritate cum dicta Catharina de intestata successione contendente, & introducta causa in Rota, plures desuper prodierunt decisiones dicti testamenti canonizatoriæ, una præsertim coram Marco Montio, quæ habetur impressa *dec.* 192. *par.* 3. *recent.* deindeque longo tempore causa siluit, donec reassumpta per modernum Ducem contra Portiam dictæ Catharinæ neptem ex Francisca filia, sub diebus 31. Martii 1659. & 16. Februarii 1660. super eadem testamentari e successionis canonizatione prodierunt resolutiones coram Bevilaqua subrogato, ut liquet ex deductis in ista causa super dicto puncto testamenti *in sua materia sub tit. de testamenti*; sopito autem hoc puncto, Dux assumpsit disputationem *in dicta dec.* 192. reservatam super immissione ad bona hæreditaria *ex remed. l. fin. C. de edict. Div. Hadr.* & sub die 10. Decembris 1660. pro immissione ad favorem Ducis prodiit etiam resolutio, sed obtenta per Portiam à Signatura gratiæ cumulatione possessorii cum petitorio appellatione remota, datoque dubio petitorii, *an, & quæ portiones caderent in hæreditate dictorum Antonii, & Joannis Baptistæ, sub die* 10. *Martii* 1662. prodiit resolutio *nullas cadere portiones ipsorum Castrorum*, & merito, quia cùm istorum dominium utile, & directum, reservatum esset per dictum Ducem Paulum Jordanum, & ab isto donatum soli Jo. Paulo, nunquam illa fuerant in dominio, & possessione dictorum aliorum fratrum, ideòque in eorum hæreditate cadere non poterant.

Concessa verò nova audientia, explicatoque æquivoco,
2 cum quo in dicta prima disputatione processum fuerat, quod scilicet non ageretur de portionibus ipsorum Castrorum, sed de portionibus fructuum, & emolumentorum eorumdem, quæ absque dubio per dictos fratres pro duabus ex tribus partibus possessa fuerunt; idcircò, recedendo à decisis, seu veritis declarando dictam primam resolutionem sub die 1. Decembris ejusdem anni, dictum fuit *cadere in hæreditate dictas duas portiones*, atque hæc posterior resolutio confirmata sub diebus 13. Junii 1663. 9. Junii 1664. & 9. Februarii 1665. quibus non obstantibus, adhuc parti non acquiescenti concessa fuit audientia, & pendet revisio.

Præcipuus hujus controversiæ punctus erat, an dicta assignatio contenta in secunda concordia anni 1559. esset jure pignoris pro credito præcedenti, vel potiùs donationis in solutum, cujus inspectionis effectus non erat ille, qui hujusmodi quæstionibus frequentiùs causam præbet, extenuationis scilicet creditri in sorte principali, per fructuum interim ex pignore perceptorum imputationem, cum ipsum creditum, seu causa, pro qua assignatio facta erat, esset quoque fructiferum in annuo redditu scut. 1000. quod fructus adæquabant, sed erat in eo, quod remanente integro dominio dictorum Castrorum penès Ducem, qui figuram debitoris faceret, eo ipso, quod dictis creditoribus successerat, inducta erat dicti debiti extinctio per confusionem productam ab incompatibilitate, ne actio, & passio concurrerent in eodem subjecto, & consequenter, extincto debito, Castra pleno jure, ac libera à dicti pignoris nexu, cadebant sub donatione ad favorem Joannis Pauli.

Aliqui verò ex dominis credebant, dictam assignationem fructuum, proventuum, & emolumentorum, im-
3 portare usumfructum dictorum Castrorum, & consequenter, ne proprietas remaneret perpetuò inutilis, dicebant intrare dispositionem text. *in l. antiquitas, C. de usufr.* ut ille quamvis pro hæredibus etiam constitutus, intelligendus esset de primis, quibus defectis, assignatio expiraverit, ideòque eadem Castra, à dictæ servitutis nexu effecta libera, spectarent pleno jure ad hæredes dicti Joannis Pauli donatarii, & super hoc secundo motivo (cui scribentes in contrarium adhærebant) principaliter disputatum fuit, atque actum in dictis postremis decisionibus; & sic duo erant puncti, unus, an dictus contractus importaret pignus, vel potiùs dationem in solutum; alter, an importaret usumfructum cessatum, cum primo hærede juxta terminos text.
4 *in d. l. antiquitas.*

Quatenus ergo pertinet ad primum, scribentes pro dicta Portia rea conventa, ad probandum, quod importaret pignus, in eo potissimùm insistebant, quod duo ejusdem rei dominii pleno jure, ac tam in dominio directo, quàm utili dari non possunt, & ideò cùm Dux Paulus Jordanus sibi in
4 dicta assignatione expressè reservasset utrumque dominium, utile, & directum, ac etiam possessionem, nullus remanere videbatur titulus per dictam assignationem verificabilis, nisi ille pignoris cum dicta reservatione compatibilis, cumulando ea, quæ pro pignoratitia qualitate habentur collecta per Surd. *cons.* 243. & per Menoch. in rationibus dubitandi *cons.* 201. ac per Rotam in Tiburtina Castri Sancti Angeli 26. Januarii 1654. & 14. Februarii 1656. coram Mellio, de qua causa actum est *sub tit. de usur.*

Vel quod sublato pignore, in omnem eventum, alter non remaneret titulus cum dicta reservatione compatibilis nisi ille usufructus, quo posito resultabat etiam terminatio in primo hærede per dispositionem dicti text. *in l. antiquitas, C. de usufr.* & quamvis in secunda favorabili *decis.* 9. *Junii* 1664. §. *finali*, respondendo huic motivo, diceretur dispositionem dicti text. procedere in terminis usufructus relicti per ultimam voluntatem, non autem cessit per viam contractus, allegando in id Alex. & Jas. *in l. in annalibus, C. de legat.* Guttier. *de juramento, par.* 1. *c.* 49. *n.* 8. Mantic. *de conject. lib.* 8. *tit.* 14. *nu.* 21. Peregr. *de fideic. art.* 32. *nu.* 65. Respondebant tamen scribentes in contrarium (& benè) allegatos DD. id non asserere, neque hujusmodi distinctionem habere authoritatis, vel rationis probabile, fundamentum, quinimò obstare authoritatem Angeli *cons.* 2. ubi clarè de cessione usufructus per contractum.

Mihi pro Duce actore scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, neutrum ex motivis videbatur habere subsistentiam, ac forsan causam tanta dubietate dignam non esse, cùm utrumque præsuppositum, vel pignoris, vel usufructus, deductum præcipuè ab incompatibilitate cum reservatione dominii corrueret; licèt enim verum sit principium, ut ejusdem rei dominium penès duos insolidum eodem tempore esse non possit; attamen id intelligitur, eodem respectu, seu titulo, secus autem diversis respectibus.

Ideòque in his specialibus terminis, Civitatum, Oppidorum, & castrorum, juxta ea, quæ latiùs deducta habentur in Romana, seu Status Ecclesiastici infeudationum *disc. præced.* in eodem Castro, seu loco rectè dari possunt duo dominia, etiam subordinata, unum scilicet ipsius castri, quod importet baronalem, seu dominicalem prærogativam, subditorum fidelitatem, servitium, obsequium, aliosque effectus ex baronali qualitate, ac Vassallagio resultantes, alterum verò penès alium respectu jurisdictionis, administrationis, ac perceptionis fructuum, & emolumentorum, quæ omnia considerantur tanquam diversa ab ipso castro, ejusque corpore, seu substantia.

Quinimò esse possunt diversæ naturæ, quod nempè castrum sit feudale, jurisdictio autem, fructus & emolumenta sint allodialia, itaut istorum sit capax etiam ille, qui esset dominii castri incapax, ut in specie Bald. *in cap.* 1. §. *contrario, num.* 4. *de investitura de re aliena*, Castren. *cons.* 56. *num.* 2. *lib.* 2. & cæteri collecti per Gratian. *discept.* 839. *num.* 21. & 22. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 97. *num.* 3. *cum seqq.* Rosental. *de feud. cap.* 5. *conclus.* 6. Spad. *seu scribentes apud eum, cons.* 4. *num.* 7. *lib.* 1. Rota *decis.* 100. *num.* 14. *cum seqq. part.* 9. *recent.* Amichangel. *de regal. offic. c.* 9. 11. *post n.* 27. benè ad rem Ann. sen. *alleg.* 104. ubi de cessione fructuum cujusdam castri, quod ibi Casale nuncupatur, jure dominii, & insolutum.

Quinimò apud Rosental. *dicta conclus.* 6. non solùm habetur, quod feudum potest esse unius, & jurisdictio alterius, sed etiam quod unus, & idem feudi, seu castri possessor habere potest ipsum feudum ab uno ex uno titulo, jurisdictionem verò, fructus, & emolumenta ab alio diverso titulo; idque videmus in praxi pluribus Civitatibus, & loci Regni Neapolitani, quoniam cùm aliàs ipsæ Communitates provocantes ad demanium solvissent Regiæ Curiæ totum pretium feudi, ejusque fructuum, & emolumentorum, deindeque eadem Curia ob ejus necessitates idem feudum alteri vendiderit, seu aliis pro remuneratione servitiorum concesserit, adsunt duo domini, baro scilicet, & feudatarius quoad præminentiam quamdam dominicalem, aliaque jura ex baronali qualitate resultantia, universitas verò, seu communitas est domina omnium fructuum, reddituum, & proventuum etiam jurisdictionis, quinimò in plerisque locis, etiam juris deputandi, seu nominandi Officiales, quoniam revera hæc sunt separabilia, & invicem separata.

Posito autem dicto compatibili concursu dominorum, cessabat dicta necessitas ex incompatibilitate deducta, referendi dictum contractum ad titulum compatibilem pignoris, vel usufructus, dum rectè, ut suprà, referri valet ad dominium, ideòque causæ punctus erat in indaganda partium voluntate, quo scilicet jure, vel titulo dictam assignationem facere voluerint, atque perpensis, tam verbis, & con-

contextæ conventionis, quàm aliis circumstantiis, clarum videbatur, processum fuisse per viam assignationis jure dominii, non autem pignoris, vel usufructus.

Distinguendo etenim unam speciem ab altera, quatenus pertinet ad prætensum pignus, illud in primis excludebant verba, *cessit, dimisit, assignavit, &c.* cum clausula *ad habendum &c.* & similibus, quæ non pignori, sed alienationi jure dominii conveniunt, ex collectis per Giurb. *decis.* 24. *n.* 18. *cum seq.* Cavalcr. *decis.* 647. *n.* 7. Leotar. *de usuris qu.* 40. *n.* 35. & in specialibus terminis consimilis assignationis, Ann. *d. alleg.* 104.

Idem suadebat subjecta materia, quoniam pignus dicitur res, quæ per debitorem datur creditori pro securitate, ex deductis per Mant. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 1. *nu.* 3. Merlin. *de pignor. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 3. & 5. alios allegantes, apud quos omnes præsupponi videtur, pignus dari creditori quantitatis, vel talis speciei, quæ quantitati æquipolleat, itaut intret mutuum verum, vel interpretativum, sine quo non datur usura, quæ in pignore consideratur quoad creditorem, ex eo fructus, vel aliam utilitatem percipientem; id autem convenire non poterat præsenti assignationi factæ loco annui redditus perpetui, qui consideratur tanquam species, seu res stabilis, etiam capax, ut super eo Census, vel alter annuus reditus imponi valeat, ex deductis per Leotar. *de usuris qu.* 43. *n.* 1. *cum seqq.* de Marin. *resol.* 11. *lib.* 1. & *alios*.

Potissimè attentis verbis, quibus partes usæ sunt, quod scilicet dicti fructus, proventus, & emolumenta dabantur *loco dicti redditus, & in excambium*, quæ verba clarè denotant quamdam permutationem, quæ aliud non est nisi cambium rei cum re, vel unius speciei cum altera, Leotar. *de usur. q.* 25. *num.* 2. Et sic nil urgere videbatur, quod suaderet pignoratitiam qualitatem, præsertim dum considerari non poterat fraus usurarum circa perceptionem fructuum per creditorem pecuniarum, dum dicti fructus, & proventus assignati, vix adæquabant dictum annuum redditum assignatario debitum.

Quo verò ad usumfructum, quamvis in quadam parte instrumenti enuntiaretur verbum, *ususfructus*, seu *ad usufructuandum*; nihilominus, sublata dicta incompatabilitate, hoc verbum non semper importat de necessitate illum formalem usumfructum importantem servitutem, de quo agitur in *d. l. antiquitas*, cùm aptum quoque sit importare usumfructum causalem, inclusivum etiam dominii & proprietatis, ex tex. *in l. Procul cum ibi notatis, ff. de usufructus*, & frequenter in sua materia *sub tit. de servit.* ideòque nil refert adesse verbum denotans usumfructum, utpotè æquivocum, sed potius spectanda est substantia veritatis, desumenda ex subjecta materia, aliisque conventionis verbis & circumstantiis, ut benè Aretin. *cons.* 10. *ante n.* 3. ibi, *quod iste contractus usurarius, licet sub alio nomine nuncupetur, attamen est contractus emphyteuticus*; & paulò post ibi, *non enim conspicitur nomen contractus ad cognoscendum qualis sit, sed potius ea quæ conveniunt*, quam authoritatem in specie similis assignationis fructuum aliquorum Castrorum expendit Ann. *d. alleg.* 104. *n.* 16. *in fine*, ac etiam benè ratiocinatur Menoch. *cons.* 202. *n.* 36. & *seqq.* Quodque non vocabulum, seu nomen, sed natura, seu effectus attendi debeat ad regulandum contractum, Mantic. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 19. & 20. & in his terminis verbi, *ususfructus*, capiendi pro causali, in Rheggien. bonorum coram Corrado *decis.* 387. *n.* 30. *part.* 9. *recent.* confirmata 23. Januarii 1647. coram eodem.

Ideòque cùm præsens assignatio facta esset per contractum correspectivum, in locum, & recompensam castri aliàs præstandi, seu annui redditus scut. mille, quorum unum, vel alterum erat perpetuum ad quoscumque transmissibile, idcircò subjecta materia clarè ostendebat, subrogatum esse debere ejusdem naturæ, quale id, in cujus locum subrogatio facta erat, famulantibus etiam verbis ut supra.

Atque ad hunc effectum dicebam considerabilem differentiam ponderatam *in dicta decis.* 9. *Junii* 1664. inter ultimas voluntates & contractus, non quidem, ut per unam speciem importet servitutem personalem cum vita extinguibilem, & per alteram importet eamdem servitutem perpetuam; sed ad illum effectum, quod in dispositionibus per ultimam voluntatem, tam à frequentiori usu, quàm etiam ab ea ratione, quod ille, in quem disponitur, foveat causam merè lucrativam, faciliùs interpretatio facienda sit pro usufructu formali importante servitutem personalem in persona legatarii, & ad summum primi hæredis, terminandam pro impedienda servitutis prorogatione, secus autem ubi per contractum, præsertim correspectivum, & cujus causa sit perpetua, ex recepta propositione, quam generaliter in contractibus, frequentiùs verò, in emptione & venditione receptam habemus, ut ex quantitate pretii, seu ex causa correspectiva contractus, desumendum sit quid in illum sit deductum.

Et quamvis his etiam positis, itaut ageretur de assignatione dictorum fructuum, & emolumentorum per viam dominii, adhuc tamen authores motivi insisterent in identitate rationis text. *in d. l. antiquitas*, ne scilicet ita proprietas perpetuò inutilis remaneat, & quam esse germanam rationem dicti textus advertit. Castill. *de usufructu cap.* 61. *n.* 28. nihilominus, ultra quod communis opinio per eumdem Castill. confessata, non istam assignat rationem, sed alteram resultantem à natura ususfructus, ac ad evitandam tantam juris correctionem, seu dictæ naturæ impropriationem, idque potius ex motivo voluntatis, quę est ratio rationis, cum ea concurrente in contrarium pro duratione; attendi debeat dispositio text. *in l. annuis, C. de legatis*.

Adhuc tamen, attenta quoque dicta prima ratione tradita per Castill. cessabat applicatio ad factum, ut scilicet, posita perpetuitate dictæ assignationis, proprietas non remaneret perpetuò inutilis, quoniam in hujusmodi castris, seu feudis, & bonis jurisdictionalibus, etiam sine fructibus, ac sine jurisdictione, quæ sint penes alterum, illorum dominium est satis considerabile ac proficuum, tum ex honorifica & præeminentiali qualitate baronali, seu domicellaria & magnatitia ex hujusmodi dominio resultante, tum à fidelitate Vassallorum, eorumque servitio in necessitatibus, ac jure exigendi adjutorum; tum præsertim ex jure habendi sub ejus custodia, & devotione arces & fortalitia, quod attenta illorum temporum conditione, & qualitate situs illorum Castrorum, præsertim illius Vicovarii, erat satis considerabile, ac pretio æstimabile, itaut satis expediret id habere, nedum absque fructibus, sed etiam cum stabili propria impensa, ut praxis docet in feudis Plumbini, Casalis, Monachi, Sablonetæ, cum similibus, in quibus Reges quamvis non domini feudorum, nullosque redditus habentes, cum magno sumptu milites præsidiarios tenent; atque aliàs dicebam, quod esset redarguere feudistas, de quibus supra, de aperta fatuitate, dum firmant posse dari castrum in feudum sine jurisdictione, & sine fructibus, ac bonis, sumpto ipso castro pro solo recinctu habitationis hominum juxta cons. 121. Oldrad. de quo in Messanen. Castrorum *hoc eod. tit.* ubi id explicatur.

Motivabant aliqui ad tex. *in l. penult. in fine, ff. de contrah. emptione*, ubi disponitur, venditionem subsistere non posse, si conveniatur rei dominium in emptorem non transferri, ideòque resolvi, vel in locationem, vel in pignus, vel in emphyteusim; sed ex præmissis resultabat responsio, quod scilicet cessabat applicatio ad factum, ob veram translationem dominii cum dicta reservatione compatibilem, stante respectuum diversitate ut supra.

Disputatum quoque fuit, an tempus sexennii conventum pro dictorum castrorum, seu fructuum redemptione, staret taxativè ad limitandum contractum, vel potius facultativè, & in gratiam assignantis, ne prius ad hujusmodi redemptionem cogi posset; sed hic videbatur punctus facti, ex verborum sensu de facili decidendus, ut staret potiùs gratia dilationis.

ANNOTAT. AD DISC. LXIII.

Sluit ista causa ad plures annos, atque reassumpta de mense Junii 1673. coram Taja subrogato, altera parte non informante dilata fuit resolutio, quæ expedita est.

CIVITATIS CASTELLI CONTRIBUTIONIS, PRO COMITIBUS UBALDINIS, CUM CAMERA.

Casus disputatus coram Thesaurario, seu Congregatione Camerali absque resolutione.

Quando domicelli, seu domini inferiores castrorum, sub aliqua suprema Papæ potestate existentes, habere dicantur jura regalia, & jus collectandi Vassallos, privativè quoad ipsum Papam, itaut ad hunc effectum collectarum, aliorumque onerum, non dicantur de Statu Ecclesiastico, neque sub ejus nomine veniant; & quæ loca sub ista nuncupatione Status Ecclesiastici veniant.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Jus collectandi Vassallos competit potius domino immediato, quàm mediato, & superiori, & nu.* 6.
3 *Datur distinctio plurium specierum Status Ecclesiastici, & quæ dicantur de mediato, vel immediato, ac de subdistinctione mediati.*
4 *Explicatur consil. Abb. & præsumptio feudalitatis in castris, & locis Status Ecclesiastici.*
5 *Constitutiones, aliæque provisiones Apostolicæ loquentes de statu mediato, & immediato, de qua specie intelligendæ sint.*
6 *De eadem conclusione, de qua n.* 2. *quæ declaratur.*
7 *Quando non intret præsumptio, de qua n.* 4.

DISC. LXIII.

PRætendente Thesaurario Status Urbini, cogere Communitates Apiculi, & Petregiallæ ad solutionem gabellæ Macinæ, & contributionem utensilium Ferrariæ, aliaque onera supportanda, cùm Comites Ubaldini dictorum castrorum domini se opponerent huic novitati, (dum nunquam dictus Thesaurarius ad hujusmodi exactionem aliàs proeesserat,) opinantes Camerales id prætendi ex aliquo exemptivo privilegio, allegabant Constitutiones omnium exemptionum amplissimè revocatorias, præterquam ex causa verè onerosa, & correspectiva, Pauli V. Innoc. X. Alexandri VII. & aliorum Pontificum, de quibus præsertim in Sabinen. exemptionis Rocchæ antiquæ *sub tit. de regalibus ad materiam Vectigalium*, itaut hoc non probato, dicerent fundatam esse dicti Thesaurarii intentionem super dictis oneribus, in universo Statu Ecclesiastico mediato, & Immediato impositis, & prout in specie alia loca dicti Status Urbini supportabant post devolutionem.

Ex parte autem dictorum Comitum scribens coram Thesaurario Generali, seu Congregatione Camerali, dicebam hujusmodi oppositionem non fieri per Communitates, & populos, allegantes exemptionem passivam ex aliquo privilegio, vel concessione, ut erat casus, de quo in allegata Sabinen. exemptionis, in quibus terminis intrant dictæ Constitutiones revocatoriæ, sed erat ex parte dominorum, prætendentium, jus activum collectandi dictos populos, ad ipsos utpotè possessores omnium aliorum regalium pertinere, itaut (exceptis alto dominio, & majori superioritate, in quibus se Papæ subditos, & Vassallos absque dubio agnoscebant) reliqua omnia spectarent ad ipsos, unde propterea populi non debebant duplici collectanti esse subjecti.

In concursu autem duorum dominorum, superioris scilicet mediati, ac inferioris immediati, exceptis aliquibus casibus in jure limitatis, id competit potius immediato, Iferni in *c. unico, quæ sint regalia, verbo extraordinaria, n.* 59. Afflict. *ibid. n.* 23. & *seqq* Borrell. *de præstantia Regis Catholici, c.* 20. *n.* 45. Rosental. *de feud. c.* 5. *concl.* 15. *nu.* 2. & *per tot.* Spada *cons.* 1. *nu.* 70. *lib.* 1. benè in similibus terminis Menoch. *cons.* 32. *nu.* 40. & *seqq.* & *cons.* 901. *nu.* 58. ubi allegantur Cuman. *cons.* 162. & cæteri, & habetur dedictum in Eugubina Juris collectandi pro Com. de Benis *disc. seqq.*

Ad dignoscendum autem, quod sub nomine Status Ecclesiastici mediati, & immediati, non venirent ista castra, quamvis casus, ob illorum exiguitatem, non esset tanta dote dignus, nihilominus, quia eadem est justitia, eademque juris dispositio in parvis, ac in magnis, dicebam longam esse differentiam inter illa castra, & loca, quæ sunt intra Provinciam nuncupatam Patrimonium B. Petri, seu aliàs undique circumdata sunt ab ea ditione, quam non dubitetur esse Statum Ecclesiasticum; & ea, quæ ita situata sunt in confinibus, seu adjacentiis aliarum ditionum, seu dominiorum, quod antiquitus dubitari poterat, an essent de Statu Ecclesiæ, vel nè, quia nempè possiderentur ex Imperialibus investituris, vel quia (ut illorum temporum conditio dabat) à nemine recognoscerentur, ut de pluribus castris possessis per familiam de Malatestis, quæ à nemine recognoscebat, habetur in Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit.* & in aliis.

Primo casu, cùm per necessarium antecedens præsupponendum sit primordiale, seu originale dominium Papæ & Ecclesiæ Romanæ, quodque non aliàs quàm ex istius concessione, in inferiorem, castrorum & locorum dominium, & possessio devenire potuerunt, rectè intrat *consil.* 82. Abb. *part.* 1. cum aliis per Spad. *cons.* 1. *lib.* 1. super hujusmodi locorum feudalitate in genere, solumque cadit quæstio super ejusdem feudalitatis qualitate, an scilicet illa esset recta & propria, juxta leges, seu consuetudines feudales strictè regulanda, quoad devolutionem, servitium, aliaque onera, vel potius esset feudalitas corrupta, seu remota, & impropria, per quam adesse dicatur in Papa dominium directum cum superioritate, regalibus, aliisque juribus, quæ in locis infeudatis Principi directo domino competunt, remanente penes inferiorem dominio utili, adinstar feudi, istius tamen natura impropriata quoad successionem, devolutionem, servitium, & alia hujusmodi, itaut ad istos effectus, naturam sapiat allodii, non tamen illius veri & proprii, per quod in jurisdictionalibus nonnisi solus Deus recognosci dicitur.

Et sic, ut frequenter in aliis dicere consuevi, hujusmodi castra & loca, quæ per barones Romanos frequentius possidentur, juxta speciem allodii magis quàm feudi, quia nempè sine investitura, sine servitio reali, vel personali, sine juramento fidelitatis, ac demum sine obligatione renovationis; & econtra cum facultate alienandi, vel transmittendi in quoscumque, absque alio impedimento, quàm ex illo resultante à Constitutione tertia Sixti V. aliisque ejus confirmatoris & ampliativis; constituere dicuntur quamdam tertiam speciem, seu quoddam mixtum participans de feudo, & de allodio, quia ad certos effectus sunt feudalia, & ad alios sunt allodialia, & hic est verus, & proprius sensus Abb. *d. cons.* 82. circa feudalitatem, ad effectum scilicet superioritati Papæ, ac appellationis, & recursuum ad eum, unà cum regalibus majoribus Principatui annexis, & quæ ab illo divelli non possunt, nec debent, atque ad idem tendunt deducta in voto Robusteri, *de quo dec.* 27. *post secundum volum. cons. Farinac.* cum aliis per Spad. *d. cons.* 1. *lib.* 1.

In hac verò castrorum, & locorum specie, intrat distinctio super qualitate concessionis, an scilicet ista fuerint in feudum Dignitatis superioris ordinis cum jure Principatus, ac regalibus etiam majoribus, retento solum alto dominio, illaque superioritate, quæ vulgò *sovranità* dicitur, ut erant quoad Papam, Ductus Ferrariæ, & Urbini, & nunc sunt illi Parmæ, & Placentinæ &c. ac etiam respectu Imperatoris sunt Ducatus Mediolani, & Mutinæ, Mantuę, & similes, vel potiùs sit jure simplicis Baroniæ, seu domicellariæ qualitatis absque regalibus, & cum omnimoda subordinatione, ut sunt illi, quos barones, seu domicellos dicimus, ac generaliter sunt omnes barones, & titulari utriusque Siciliæ Regnorum quoad Regem subinfeudantem.

Qua distinctione retenta, Status temporalis Ecclesiæ, distinguitur in tres species, quarum una constituit statum immediatum, consistentem in illis Civitatibus, Oppidis, & castris, quæ per ipsum Papam, ejusque Præsides, & Gubernatores ab ipso ad tempus deputari solitos, immediatè reguntur; secunda species constituit mediatum proximum, seu improprium, ac minùs remotum, consistentem in illis castris, & locis, quæ possidentur per barones, & domicellos inferioris ordinis absque regalibus, & cum totali subjectione; tertia verò constituit statum propriè, & verè mediatum, consistentem in illis Civitatibus, & locis, quæ data sunt in feudum Dignitatis, cum jure Principatus, & omnibus regalibus, ut sunt Ducatus supra exemplificati cum similibus.

Quando igitur Constitutiones Apostolicæ, aliæque provisiones loquuntur de universo Statu Ecclesiastico, tam immediato quàm mediato, intelligendæ veniunt de prima, & secunda specie, non autem de tertia, ut inconcussa observantia docet, tam quoad subsidium triennale, aliaque vectigalia, & onera, quàm quoad monetas, extractiones frugum, appellationes, seu recursus; quinimò etiam quoad Constitutionem Ægidianam, & quoad Bullam baronum, ut præsertim de ista habetur actum in Romana pecuniaria de Pallavicinis *hoc eodem tit. ad materiam Bullæ baronum*; & quod Constitutiones Apostolicæ non afficiant Statum datum in feudum Dignitatis, & cum jure Principatus, Bursatt. *cons.* 189. *n.* 9. & *seqq.* Menoch. *cons.* 1156. *nu.* 28.

In tertia enim specie, jus collectandi, aliaque regalia, pertinent ac immediatum dominum, non autem ad mediatum, juxta deducta per Belion. jun. *cons.* 5. ubi de Duce Parmæ, & Placentiæ, ac admittitur per Surd. *cons.* 210. ubi contrarium in baronibus, & domicellis inferioris ordinis, & Ciriac. *controv.* 580. *n.* 6. & 7. & habetur in Eugubina *disc. seq.* & hæc quoad ea loca, quæ non dubitatur esse in ditione temporali Ecclesiæ, ita & taliter, quod per necessarium antecedens

cedens præsupponenda sit originaria concessio per eamdem Ecclesiam inferioribus dominis, & possessoribus facta.

In altero autem casu, in quo, ut supra, agatur de illis locis quæ in confinio aliorum Principatuum, & dominiorum existentia, incertum sit, an antiquitus essent de statu, seu ditione temporali Ecclesiæ, vel nè, itaut esset dicta ratio, cui innituntur Abb. *d. cons. 82. & sequaces*, quod scilicet possessores nonnisi ex Ecclesiæ concessione obtinere potuerint, cùm post scissum Romanum Imperium, ac Italiæ occupationem à Longobardis, & respectivè Normandis, plures adessent etiam domicelli, aliqua Castra, & bona, in locis præsertim montuosis, & à natura benè munitis possidentes, à quocumque independenter, jure veri allodii, qui tamen non valentes potentioribus resistere, voluntariè se dederunt protectioni, & superioritati Papæ, vel alterius Principis adjacentis, juxta casum, de quo in dicta Ariminen. Castrorum *hoc eod. tit. cum similibus*; & tunc non intrat consilium Abbatis, neque ea, quæ de statu immediato, vel mediato juxta secundam speciem ut supra habentur, sed omninò deferendum est observantiæ, atque attendenda est illa sola superioritas, quam voluntaria deditio cum subsequuta observantia præbeat, cùm cessante dicto præsupposito antiquæ concessionis, & dependentiæ, cessent omnes rationes, quibus Abb. Spada, & cæteri innituntur.

De hac specie dicebam esse hujusmodi castra in illis montibus existentia, quæ utpotè ob situs asperitatem, ab ipsa natura benè munita, in illis Italiæ calamitatibus, ac tot scissuris, se conservare potuerunt immunia ab aliorum incursionibus, & dominiis, sub eo, qui pro illius respectivè populi capite, & rectore se gerebat, accedentibus etiam fortè ad cohonestandam possessionem investituris Imperialibus, de facili tunc dari solitis, quia per Imperatores in Italiam venientes, libenter donabatur id, quod haberi, seu vendi non poterat, ut docet observantia de locis adjacentibus, præsertim S. Marini pro Republica se gerentis, & de Dominis montium S. Mariæ, & montis auri cum similibus, undè quando Duces Urbini effecti fuerunt potentes, isti parvi domini eidem se dederunt in quamdam protectionem, & subjectionem, juramentum fidelitatis præstando, non autem ab eo locorum concessionem obtinendo, dum eorum dominium, & possessio erectionem Ducatus longè præcedebant, præsertim in ista familia Ubaldina, ex iis, quæ habentur in Eugubina castri pro Comitissa de Cantalmais *hoc eod. tit. disc. 6.*

Hinc observantia dedit, ut in facto justificabatur, quod Duce Urbini omnes collectante pro portu, & muris Pisauri, & Senogalliæ, à quibus muneribus, consuetudo erat, neque eximendi illos subfeudatarios, quibus etiam jus collectandi vassallos concedebatur, nunquam istorum castrorum communitates, & populi, hujusmodi, vel alias collectas passi sunt; item bannitos affidare, hebræos recipere, salem vendere, pulverem, & nitrum fabricare consueverunt, independenter ab appaltatore Ducis, ad quem appellationes, seu recursus non dabantur, cum similibus denotantibus possessionem jure allodii, cum ea sola subjectione, quam dicta deditio in protectionem importabat; & sic non negabant præfati Ubaldini, se esse Papæ, & Ecclesiæ subditos, dictaque eorum castra haberi, ac si de Statu Ecclesiastico, quoad altum dominium, & majorem superioritatem; sed quoad reliqua dicebatur, illa non venire sub hujusmodi generalibus dispositionibus, præsertim quoad jus collectandi, quod ipsius potius, quando casus indigentiæ daret, competit; non tamen potuit huc usque maturum, ac determinatum judicium desuper efformari, cùm visum non sit, quid in contrarium per Camerales diceretur, unde relinquitur integer locus veritati, ad quam eruendam hæc scribendo, tanquam Advocatus deducebam.

ANNOTAT. AD DISC. LXIII.

De contentis in hoc discursu, agitur etiam supra, *disc. 2. & 56.* & infra in *Nullius, seu, &c. disc.* 120. ubi de eadem distinctione inter feudum receptum ab infeudante, & illud, quod per voluntariam deditionem receptum est in re propria.

EUGUBINA COLLECTARUM, PRO COMITIBUS DE BENIS, CUM CAMERA APOSTOLICA,

Casus resolutus per Congregationem Cameralem pro Camera.

Dominus directus mediatus, an possit in castris, & locis subinfeudatis collectare vassallos, vel potiùs id pertineat ad dominum immediatum, & an devoluto feudo, jus collectandi concessum subfeudatario expiret, vel possit revocari; & de quibus regalibus possit feudatarius subinfeudare.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Vassalli non debent duplici onere gravari, & ideò si feudatarius exigit collectas, non potest eas imponere dominus.*
3 *Dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, quæ facere potest feudatarius, quia esset illum turbare in dominio utili, & perceptione fructuum.*
4 *Princeps, seu dominus directus potest à subvassallis exigere collectas, quando feudatario non sunt concessæ.*
5 *Barones, & feudatarii an & quando possint indicere, & exigere collectas.*
6 *Successor in Principatu an possit revocare subinfeudationes, concessiones, vel alienationes factas per prædecessorem.*
7 *Devoluto feudo, quamvis remaneat & duret subfeudum, an durent concessiones regalium, subfeudatario incongruæ.*

DISC. LXIV.

Subinfeudavit in tempore habili Dux Urbini Comites de Benis de castro Castilioni, cum vectigalibus, collectis, & gabellis, quibuscumque tunc extantibus, ac jure illas denuò indicendi, exceptis illis salis & fabricæ Pisauri & Senogalliæ, nec non extractione frugum, ac hospitio, & transitu militum &c. Cùmque devoluto per mortem Ducis statu ad Sedem Apostolicam, præfati Comites, præstito dictæ Sedi juramento fidelitatis, una cum aliis legitimè subinfeudatis, continuaverint in concessionem fruitione, post aliquod tempus prætendere cœperunt camerales exigere in dicto comitatu onera cameralia, præsertim augmentum salis, aliasque collectas ob belli necessitatem impositas, unde dubitamm fuit quid juris. 1

Fundata videbatur intentio subfeudatarii, quia dum jus exigendi, ac inducendi subvassallis collectas & vectigalia est sibi concessum, non potest dominus directus eamdem exactionem, ac indictionem facere, ex duplici vera conclusione, una nempè, quod vassalli non debent dupliciter gravari, & collectas solvere domino immediato, & mediato, ideò si uni solvunt, ab altero molestari non possunt, ex theor. Iserniæ *commnniter recepta in cap. 1. vers. & extraordinaria, n. 59. quæ sint regalia*, ubi Afflict. *n.* 24. Menoch. *cons.* 32. *n.* 42. *& seqq.* Borell. *de præstantia Regis Catholici, cap.* 20. *nu.* 45. 2

Altera, quia dominus directus non potest in locis infeudatis facere ea, quæ feudatarius facere potest, quia esset impedire exercitium utilis dominii, & perceptionem fructuum, contra formam concessionis, quæ censetur in hac specie, potiùs privativè, quàm cumulativè, ut benè in specialibus terminis vectigalium, & collectarum, Rosental. *de feud. c. 5. concl. 15. n. 2. & per tot.* & generaliter admittunt, quamvis pro domino directo ad aliud propositum scribentes, Natt. *cons.* 580. *nu.* 4. & Surd. *cons.* 210. *nu.* 36. 40. *&* 56. quod etiam comprobat Bellon. jun. *cons.* 5. *nu.* 25. & latè pro Duce Ferrariæ contra Cameram Apostolicam in terminis vectigalis transitus salium, Menoch. *consil.* 901. *nu.* 58. 3

Et quamvis multi Doctores velint, Principem ob necessitatem posse imponere collectas subvassallis, ut latè probant Guid. Pap. *decis.* 551. Natt. *cons.* 487. *nu.* 13. *& seqq.* & ceteri congesti per Surd. *d. cons.* 210. *nu.* 33. hoc tamen intelligitur, ubi feudatario concessum non est jus exigendi, & indicendi collectas, & vectigalia, quod sub generica concessione facta subvassallo & feudatario cum simplici jure baroniæ non venit, sed remanet penes Principem, tanquam de regalibus. 4

Undè

Undè propterea in Regno Neapolitano, jus indicendi collectas soli Regi competit, & barones non possunt exigere, vel indicere, nisi ex privilegio, vel legitima consuetudine particulari acquisierint, ex latè deductis per Borell. *de præstantia Regis Catholici, d. c. 20. n. 26. & seqq.* Franch. *dec.* 56. ubi benè declaratur, quando baroni jus exigendi collectas competat; secus autem ubi tale jus feudatario expressè concessum fuit, quia tunc procedunt de plano supradictæ conclusiones.

6 Pro parte verò Cameræ, non multùm insistebatur super præmissis, quæ in suis casibus camerales agnoscebant habere probabile fundamentum, sed dicebatur hujusmodi concessionem, tanquam de regalibus, ac simplici subfeudatario, & domicello subordinato incongruam, posse revocari per successorem, multò magis per Principem & dominum directum, ut per Bald. *in tit. de pace Constantiæ, §. amplius, n.* 2. Afflict. *in rubr. quæ sint regalia, n.* 62. *& seqq.* Bosi. *de Principe, n.* 384. *& de regal. nu.* 32. Surd. *consil.* 210. *n.* 62.

Replicabam tamen ego pro parte Comitum, id procedere, ubi ageretur de concessione regalium majorum, quæ sunt reservata Principi in signum supremæ potestatis, & alti dominii, quasi quod tunc per hujusmodi concessionem videatur scindi, vel diminutionem pati, seu notabiliter prejudicari ipsa Corona, seu Principatus, secus autem ubi tractatur de regalibus minoribus, quæ sine præjudicio Principatus, & supremæ potestatis possunt penes baronem & feudatarium residere, prout sunt hujusmodi jura respicientia potius materiam bursalem quàm honorificam, ut ita distinguendo habetur apud eumdem Surdum *cons.* 210. *numer.* 62. Mastrill. *de Magistr. lib.* 1. *cap.* 18. *per tot. præsertim. nu.* 53. *&* 54. & benè Menoch. *cons.* 962. *nu.* 17. *& seqq.* ubi tres constituit casus in alienatione, seu concessione facta per Principem; unus est, ubi alienat Civitatem, fortalitium, vel rem notabilem, ex cujus alienatione Regnum, vel Principatus enormiter lædatur, & tunc licet successori revocare. Alter ubi alienat castrum, vel oppidum, modicæ quidem considerationis, sed cum omnimoda jurisdictione, etiam superioritatis & alti dominii, nihil pro se retinendo; & licèt Menoch. probare conetur alienationem non esse revocabilem, contrarium tamen verius dicendum est, quia si interesse bursale est modicum, est tamen satis considerabile præjudicium honorificum, dismembrando à Principatu altum dominium, & jura Principatus in eo loco, in quo alienans sibi facit æqualem, quem facere non potest, nec debet. Tertius demum est, ubi retento dominio, ac retentis etiam concernentibus jura Supremi Principatus, regalibus majoribus, conceditur castrum cum juribus, & regalibus minoribus, & tunc quia modicum est præjudicium, non intrat facultas revocandi, quia cessat ratio deturpationis, vel scissuræ Principatus, & videtur distinctio vera, de qua etiam inter regalia majora, & inseparabilia, & minora, supra *in Lucana hoc tit.* unde propterea, si ageretur de Duce Urbini successore, qui vellet dictam concessionem revocare, credebam tutè pro dictis Comitibus posse reponderi.

7 Difficultas autem mea erat, stante feudi devolutione, per quam intrabat regula, quod resoluto jure datoris, resolvitur jus acceptoris, de qua in terminis devolutionis hujus status actum est in Senogallien. Castrorum *hoc tit.* Et licèt ubi subinfeudatio est legitimè facta, verius sit, non obstante devolutione, subfeudum durare, atque dominum teneri recipere subinfeudantem, qui ei servire se offerat, ut in eadem Senogallien. ac ita de facto, in isto subfeudo, & aliis ejusdem status observantia docuit; attamen id rectè procedere dicebam respectu jurisdictionis baronalis, & emolumentorum castri, aliorumque jurium, quæ sint congrua simplici baroni, & subfeudatario inferioris ordinis remanentis sub obedientia, & totali subjectione feudatari; secus autem respectu juris exigendi, & indicendi vectigalia, & collectas privativè ad Principem, & dominum directum, quia hoc est jus de regalibus, hujusmodi domicellis, & subvassallis inferioris ordinis incongruum, cum importare videatur quamdam Principatus, & supremi dominii divisionem, vel diminutionem in investitura expressè prohibitam, Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 119. *&* 142.

Potissimè quia in investitura prohibita est subinfeudatio Civitatum, vel fortalitiorum, solumque concessa de Castris, & locis modicæ considerationis; unde clarum resultat argumentum voluntatis Pontificis concedentis, ut Duces facere possent concessiones modici præjudicii, fieri solitas, tanquam species excadentiarum, ad sibi constituendos milites & domicellos, & per quas Principatus, vel feudum nullam pati dicatur divisionem, vel diminutionem, non autem, ut licitum esse debuerit concedere in præjudicium domini ea, quæ sunt de regalibus, & percutiunt directè jus Principatus, ideòque ex his valdè dubitabam de jure dictorum Comitum, contra quos circa exactionem vectigalium, præsertim impositorum post devolutionem, fuit resolutum, & practicatur, stantibus præsertim Constitutionibus Apostolicis revocatoriis quarumcumque exemptionum.

Ea verò, quæ per baronem, & feudatarium, vel subinfeudatum fieri, & exerceri non possunt, ut rectè fieri, & exerceri possunt per Principem, & dominum mediatum, ut præsertim sunt regalia, plenè, ac doctè, licèt non absque aliqua superfluitate, probat Surd. *dicto cons.* 210. quod est in materia magistrale, & ita de facto ubique servari videmus.

ANNOTAT. AD DISC. LXIV.

Contenta in hoc discursu, pertinere potiùs videntur ad materiam Regalium, de qua libro sequenti super jure, seu facultate collectandi, quam regulariter non habent barones, & feudatarii inferiores, quibus concessa non censentur jura Regalia, utpotè annexa Principatui, quoties per viam limitationis regulæ, non accedat Principis privilegium explicitum, vel implicitum, quod in vim immemorabilis, vel centenariæ allegari potest, *juxta dec.* 56. Franchi, ut pluries insinuatur, præsertim *disc. præcedenti*, ac propterea, ut ibidem insinuatum est, quæstio remanet potiùs facti, quàm juris, pro diversis Principatuum, vel regionum moribus, ideòque incapax regulæ generalis, cùm totum faciat consuetudo.

SABINEN. STATUS MONTIS LIBRETTI PRO DUCE BRACCHIANI CUM PRINCIPE PRÆNESTINORUM.

Casus decisus per Rotam contra Ducem, & pendet.

De materia evictionis præstandæ in venditione, feudorum, seu castrorum, & quando & ad quid intret ejus obligatio.

Et aliqua de angariis, & perangariis, ac de jure lignandi, & pascendi competenti vassallis, & incolis in silvis, & bonis spectantibus ad baronem, seu castri dominum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Perius deputatus ad æstimandum castrum, seu aliud corpus universale, an teneatur æstimare distincte singula membra.*
3 *Resolutio causæ, ut venditor teneatur litem suscipere.*
4 *Venditor fendi, vel universitatis, de quibus teneatur præstare evictionem, seu veritatem.*
5 *Ubi venditor declarat, de quibus vult teneri, tunc dicitur nolle teneri de aliis.*
6 *Venditor tenetur de veritate narrativæ.*
7 *Angariæ, & perangariæ exigunt privilegium, vel immemorabilem, quia servitia præsumuntur exacta per vim, & n.* 12.
8 *Angariæ sunt de regalibus, declaratur, n.* 13.
9 *Dominus loci tenetur permittere vassallis usum lignandi, aquandi, & pascendi, quæ non important onus, vel servitutem.*
10 *Vendens rem, quam possideat pro parte, censetur solum vendere jus, quod habet.*
11 *Quando jus videatur deductum ad speciem, itaut debeatur evictio, seu veritas.*
12 *De eadem conclusione, de qua n.* 7.
13 *Declaratur conclusio, de qua n.* 8.
14 *Possessio temporis considerabilis est manutenibilis non obstante juris resistentia.*
15 *Quando in angariis, & servitiis obstet mala præsumptio violentiæ.*
16 *Quod dicta mala præsumptio non intret in Statu Ecclesiastico.*

DISC. LXV.

Vendidit anno 1644. Dux Ferdinandus Ursinus Statum Montis Libretti, ex pluribus terris, & castris constitutum, Principi Thaddæo Barberino, pretio conven- 1

10, ad rationem scutorum centum in sorte pro scutis duobus cum uno quarto fructuum, ad æstimationem peritorum communiter eligendorum, declaratione adjecta, quod frumentum æstimari deberet ad rationem juliorum 37. pro quolibet rubro, comprehenso jure cogendi vassallos, illud proprio sumptu asportandi ad flumen Tiberis, de quo jure nulla per peritos in æstimatione ratio habenda esset, & cum promissione evictionis, ac liberationis à molestiis quoad redditus, proventus, & alia à peritis æstimanda.

Discordantibus autem in æstimatione peritis hinc inde electis, deventum est ad electionem tertii, qui consideratis omnibus considerandi, non facta singulorum corporum, & reddituum distinctione, dictum statum æstimavit in scutis monetæ undecies centenis, & sexaginta mille, quorum partim voluntariè, partim coactè Judicis authoritate subsequuta solutione, cùm vassalli primo anno obedientes, deindè recusassent frumentum domini ad flumen proprio sumptu asportare, atque Communitas Montorii, quod est unum ex castris dicti Status, prætenderet aliquas silvas à domino possessa esse suas, sive in eis competere civibus, & incolis jus lignandi, & pascendi, multaque alia corpora, & bona prætenderentur deficientia; hinc emptor dictas molestias venditori judicialiter intimando, litem super liberatione ab illis usque ab anno 1646. introduxit coram A.C. ubi pendebat causa solutionis pretii, à quo per viam appellationis devoluta fuit ad Rotam.

Verùm quia promissio evictionis ac liberationis à molestiis non erat generica super omnibus in venditione expressis, sed restricta ad redditus, proventus, & alia à peritis æstimanda, idcircò prævidens emptor difficultatem, quodque sibi incumberet onus probandi, redditus super quibus molestias patiebatur, vel eos quorum deficientiam prætendebat, comprehensos esse in æstimatione, generaliter, & in confuso facta, assumpsit tam contra emptorem, quàm contra eumdem peritum articuli disputationem, an dictus peritus teneretur, & cogi posset ad dandam æstimationem distinctam singulorum corporum, & bonorum, eorumque fructuum, & proventuum, eoque acerrimè disputato, bis
2 Rota respondit pro emptore, peritum scilicet teneri ad dictam distinctam relationem, ut liquet ex plenissimis decisionibus 26. Junii 1652. & 12. Januarii 1654. coram Dunozetto, quarum prima est 328. *part.* 11. *recent.* earumque præcipuum est fundamentum, quod cùm evictionis, manutentionis, & liberationis à molestiis promissio restricta sit ad fructus, & redditus à perito æstimandos, non posset aliàs emptor absque dicta distinctione in casu evictionis, vel molestiarum adversus venditorem agere, ut constat ex decisionibus, in quarum disputationibus ego non scribebam.

Deventum inde fuit inter dictas partes ad concordiam, per quam solutis per venditorem emptori scutis 60. mil. renunciatum est ulteriori dictæ litis prosequutioni, ac juri cogendi peritam ad dictam relationem, præservatis tamen emptori juribus ab initio in judicium deductis super dictis molestiis, præsertim super angaria, & silvis Montorii.

Super quibus deindè assumpta disputatione coram Cerro
3 in locum Dunozetti defuncti subrogato, cum dubio, *an sit factus locus obligationi quoad perangarias, & sylvas*, sub die 12. Junii 1662. affirmativa prodiit resolutio, ad effectum tamen, ut venditores teneantur lites in se suscipere, suoque sumptu terminare, itaut emptori bona, & jura prædicta juxta formam obligationis remaneant libera, ut ex decisione desuper edita, cujus, ob concessionem novæ audientiæ, pendet revisio adhuc non sequuta.

In hac igitur disputatione, ego, & cæteri pro parte ven-
4 ditorum scribentes, dicebamus genericè, nullam emptori competere actionem, quoniam de feudis, & castris aliisque hujusmodi corporibus universitatem constituentibus, regula est præstandam non esse evictionem de singulis bonis, seu speciebus, præterquam de illis, quæ ad speciem deducta essent, ad text. *in l. 2. ff. de hæred. vel actione vendita*, *l.* 1. *C. de evict.* & sequuntur feudistæ, de quibus Rosental. *capit.* 8. *conclus.* 29. *in glos. lit. F*, præsertim Afflict. *super feudis in rubr. de investitura de re aliena nu.* 17. unde propterea in locis, in quibus feudorum venditiones sunt frequentes, ut est præsertim in Regno Neapolis, quamvis, desumpta formula ab illa investituræ, in venditionem instrumentis cum longa serie dicatur vendi feudum, cum montibus, silvis, pascuis, fluminibus, lacubus, pischeriis, fidis, mineriis, seu fodinis, & aliis hujusmodi, &c. nihilominus hæc generalis narrativa intelligitur, si quæ sunt, &c. absque obligatione præstandi de singulis evictionem, debitam solum pro iis corporibus, quæ explicata sint cum verbo *signanter*, juxta traditionem Ursill. ad Afflict. *decis.* 81. *nu.* 6. & latiùs in Neapolitana, seu Caputaqu. *hoc eod. tit.*

Clariùs verò in hac facti specie, in qua venditores expressè professi fuerunt, respectu singulorum corporum, & bonorum nolle teneri, nisi ad ea, quæ peritus æstimabit; ubi 5
enim venditor dicit, de quibus vult teneri, actum expressè videtur, ne de aliis teneatur, ut benè Afflict. *in d. rubr. de investitura de re aliena, n.* 17. & consequenter, cùm stante dicta concordia non posset ampliùs peritus urgeri ad specificanda bona, & corpora æstimata, neque ex ejus relatione appareret quæ & qualia æstimata essent, ita videbatur, dictam actionem esse impracticabilem, & fortè huic fundamento innixi fuerunt venditorem Advocati, & consultores aliàs peritissimi, qui huic malè tamen consultæ concordiæ assensum præbuerunt.

Econversò autem scribentes pro actore insistebant in regula generali, *textus in l. quæro, ff. de actionem empt.* de qua Laderch. *cons.* 130. *n.* 5. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 17. *n.* 23. & *ceteri*, venditorem scilicet, vel actione evictionis, vel actione 6
de dolo, seu quanti minoris, teneri venditori ad manutentionem narrativæ, & quanti interest illam esse veram, de quo etiam habetur apud Gregor. *dec.* 119. *n.* 3. *dec.* 337. *n.* 7. *par.* 5. *rec.* Adden. *ad dec.* 10 *par.* 3. *n.* 7. & *seqq.* & *in Ariminen. evictionis Castrorum hoc tit.*

Progrediendo etiam circa angariam ad ejus insubsistentiam, ex eo quod hujusmodi servitia præsumuntur extorta à subditis, præsertim verò rusticis, potentialiter, & concussivè, unde propterea, non probato privilegio, vel im-
7 memorabili, dominus nec in petitorio, nec in possessorio obtinere debet, Cravett. *de antiquis temporis part.* 4. *n.* 26. Escobar. *de ratiocin. c.* 27. *num.* 8. & 9. Larata *theatr. feudal. tom.* 2. *part.* 11. *dilucid.* 72. & 74. Novar. *de gravam. Vassallorum tom.* 1. *gravam.* 3. Rovit. *super pragm.* 16. *de Baronibus num.* 2. 3. & 4.

Angariæ siquidem, & perangariæ dicuntur de regalibus, ex collectis per Borell. *de præstantia Regis Catholici cap.* 18. 8
Capoblanc. *de Baron. tom.* 1. *super pragm.* 10. *n.* 64. & *tom.* 2. *cap.* 89. ac alios de quibus suprà, ideoque, vel titulus, vel immemorabilis requiritur, ut admittitur in hujus causæ decisione circa finem.

Verùm reflectendo ad veritatem, hujusmodi generalia hincinde deducta non satisfaciebant, quare pro clariori resolutione, distinguendo causam in duas inspectiones, unam scilicet super sylvis, alteram verò super angaria prædicta; quatenus pertinet ad primam, improbabilis videbatur resolutio, etiam respectu obligationis suscipiendi litem, quoniam aut prætensio dictæ communitatis percutiebat solùm jus pascendi, & lignandi in dictis sylvis, quod civibus, & incolis pro usu proprio jure civico competit, aut prætensio erat circa condominium, & jus participandi de earum fructibus, & redditibus.

Primo casu, absolutum est venditorem castri, seu loci inhabitati, sive sit feudale, sive allodiale, ad nihil teneri, 9
quoniam Baro, seu dominus, qui vult in suo loco incolas, & vassallos, ne isti inermem vitam ducant, tenetur eis dare elementa necessaria, seu pati, quod illis fruantur, & consequenter hoc jus lignandi, aquandi, & pascendi pro usu proprio, & solo jure civico, tanquam qualitas intrinseca, & de natura rei non importat, nec onus, nec servitutem, cujus evictio, vel liberatio præstanda sit, ut egregiè Ann. *alleg.* 48. *numer.* 28. & *seq.* Et generaliter de dicta obligatione Baronis, seu domini permittendi hunc usum, utpotè à jure naturæ manantem. Freccia *de subfeudis, lib.* 2. *author.* 46. *n.* 4. Capoblanc. *de Baron. tom.* 1. *pragm.* 11. *n.* 100. & *seq.* Rovit. *pragm.* 1. *de Salario*, *&c.*

In secundo autem casu, in quo versari annuere videtur decisio, quod scilicet prætensio communitatis esse super condominio, adhuc videbatur hujusmodi actionem non esse experibilem, nisi ex parte actoris doceretur peritum hujusmodi sylvas æstimasse integras, & liberas de pleno dominio venditorum, stante dicta conventione non præstandi evictionem, nisi de illis corporibus, & bonis, quæ per peritum æstimata essent; stant enim benè simul, istum de hujusmodi sylvis in æstimatione rationem habuisse, quod plura adminicula, & facti circumstantiæ suadebant, sed cum debito defalco habuisse rationem hujusmodi litis, & prætensionis, unde propterea donec justificaretur, an illæ essent æstimatæ tanquam liberæ, vel tanquam litigiosæ, reflectendo ad solam veritatem, resolutio non satisfaciebat, atque improbabilis, parumque fundata videbatur actoris prætensio. Nil obstante generica narrativa instrumenti, in qua ut suprà principaliter insistebant scri-

bentes pro actore, tum quia, ut dictum est, in istis venditionibus feudorum, & corporum universalium, hujusmodi narrativæ generales, utpotè consuetæ, & ex notariorum formulis potiùs, quàm ex partium voluntate provenientes, non attenduntur, nisi quoad ea, quorum veritas cum verbo *signanter*, seu alio æquipollenti asserta, & promissa fuit; tum etiam clariùs, quia punctus non erat in existentia dictarum sylvarum in genere, cùm de facto adessent, & in parte earum dominium à communitate non controverteretur, & sic verificabatur dicta narrativa generalis, sed erat in earum qualitate, ac modo æstimandi, an scilicet æstimatæ essent omninò liberæ, & exemptæ, integrè, ac pleno jure competentes, vel potiùs habita ratione oneris, seu litis, & hic videbatur punctus non recipiens congruam responsionem.

Recepta enim, ac frequens conclusio est, quod quando venditur, seu aliàs in contractum deducitur res, in qua venditor nullum jus habeat, tunc ejus integræ veritatem, seu
10 evictionem præstare tenetur; sed ubi in ea habet aliquod jus, seu portionem, tunc licèt verba sint generalia, & indefinita, vendidisse tamen censetur propriam portionem, seu jus, quod habet, nisi ex pretii quantitate, vel aliis adminiculis, & circumstantiis constet rem integram, & liberam deductam esse in contractum, *ad not. in c. pastoralis de donat. & l. qui tabernas, ff. de contrahen. empt.* Gregor. *decis.* 225. Cenc. *de censib. quæst.* 20. & habetur plenè deductum *in Romana apothecæ, seu pecuniaria* 8. *Junii* 1654. & 25. *Junii* 1655. *coram Bichio, in eadem* 7. *Februarii* 1656. *coram Bevilaqua*, & in aliis frequenter; undè cum argumentum, quod ex pretio desumi solet, ob generalitatem ut supra, verificari non posset, nisi justificaretur aliundè, quod hujusmodi sylvarum æstimatio facta esset, tanquam de integris, & liberis, verè ista prætensio omni penitus fundamento destituta mihi videbatur.

Quo verò ad alteram inspectionem super angaria, quamvis scribens tanquam Advocatus ut supra insisterem in eadem generalitate, quod scilicet nulla competeret actio, nisi juxta dictam formam conventionis justificaretur, an à perito de hujusmodi jure habita esset ratio; nihilominus, reflectendo ad veritatem, etiam ante disputationem in congressu, juxta meam consuetudinem, libere insinuatam, resolutio visa est probabilis, quoniam istud jus non erat de illis cadentibus sub dicti periti judicio, & æstimatione, dum frumentum concorditer in certa summa valutatum fuerat cum hoc præsupposito obligationis vassallorum, illud cum
11 eorum animalibus gratis asportandi ad flumen, unde istud præsuppositum erat deductum ad speciem, ac rectè dici potest pars pretii ut supra conventi, sive conditio, sine qua pro tanta summa illud valutatum non esset, cùm absque dubio vectura dicatur pars pretii, seu expensarum, quarum ratione, victualia & alia bona magis valent in uno loco, quàm in altero, unde in hac parte intellectus acquiescebat.

Non tamen placuit digressio decisionis extra actoris opportunitatem, ad favorem vassallorum in causa non existentium, super dicti juris, seu angariæ incompetentia, non constito de privilegio, vel immemorabili, ex deductis per
12 Alex. *cons.* 35. *num.* 3. *lib.* 2. Cravett. *de antiquit. tempor. p.* 4. *num.* 26. Larata *theatr. feudal. tom.* 2. *p.* 11. *dilucidat.* 74. Rovit. *prag.* 16. *de Baronibus num.* 2. *cum sequent.* respondendo etiam *ad decis.* 354. Coccini, cùm idsit præjudicare venditori ad favorem tertii in causa non existentis, ac firmare statutum super puncto incidenti, & extra dubium formiter non disputatum, unde ex nimia insistentia scribentium pro actore super hoc puncto, comprobari videbatur suspicio per venditore concepta, quod renuentia vassallorum in continuatione retroactæ pacificæ observantiæ videretur affectata.

Ubi verò lis cum vassallis prosequenda esset, dicebam in possessorio probabiliores esse partes domini, quoniam licèt angariæ, & perangariæ sint de regalibus, attamen non sunt de illis majoribus supremo tantum Principi conve-
13 nientibus, & quæ à Principatu, seu Corona divelli non possunt, sed sunt de minoribus, quæ per Barones, & inferiores dominos per præscriptionem acquiri possunt, Borell. *de præstantia Regis Cath. d. c.* 18. *num.* 1. *cum sequent.* Capobl. *de Baron. tom.* 2. *c.* 89. *num.* 21. apud quos cæteri, & consequenter cùm non adsit illa omnimoda juris resistentia, quæ militat in regalibus majoribus, possessio, ubi præsertim est temporis considerabilis, etiam in iis, in quibus jus resistit,
14 est manutenibilis, Capyc. *decis.* 209. *n.* 18. Cavaler. *dec.* 80. *nu.* 8. *decis.* 85. *nu.* 7. *par.* 5. & 49. *num.* 9. *part.* 7. *recent.* cum aliis per Adden. ad Buratt. *decis.* 131. *num.* 9. Et quamvis in hujusmodi servitiis, quæ à vassallis exiguntur, etiam in possessorio juris resistentia adesse videatur, vel quia præstita fuerint jure facultativo, & benevolentiæ, vel quia præsumantur per vim, & concussionem à vassallis extorta, ex de- 15
ductis per Laratam, Novar. Rovit. & *alios supra allegatos*, nihilominus dicebam hujusmodi malam præsumptionem rectè procedere in illis partibus, in quibus non adeò facilis est vassallorum recursus, & aditus ad Principem, atque Barones majorem sibi assumunt licentiam, etiam circa majores oppressiones, & onera, secus autem in Statu Ecclesiastico, in quo adeò promptus, & facilis est aditus ad Summum 16
Pontificem, ejusque Officiales, præsertim Sac. Consultam, per quam satis diligenter invigilatur super hoc puncto. Potissimùm verò, & clariùs stante loci situatione, intra scilicet districtum, unde non solùm magis urget dicta ratio recursus ad Principem, aliosque superiores, utpotè facilioris, & minùs incommodi, sed etiam altera cumulativæ jurisdictionis, quam intra eumdem districtum, etiam in prima instantia prætendunt, Gubernator, Vicarius, & Senator Urbis, & A.C. ideòque ab illis, quæ dicti Doctores, & alii in his materiis firmant respectu illarum regionum & ditionum, in quibus hujusmodi abusus satis damnabiliter vigent, non benè infertur ad istum Principatum, ut ita distinguendo habetur apud Coccin. *dicta decis.* 354. *nu.* 1. 5. & *per tot*, ac etiam *decis.* 435. *num.* 4. & 5. *part.* 9. *recent.* Concurrente etiam satis notoria integritate istorum dominorum de Ursinis, quibus potiùs ex nimio candore, & timorata conscientia, gravia præjudicia generata sunt & generantur, unde prorsus absonum videtur, hujusmodi concussiones, & violentias in eis supponere, atque si quæ difficultas (in petitorio tamen) desuper considerari posset, illa potiùs proveniret ex motivo facultatis, seu benevolentiæ, quod scilicet vassalli erga adeò benevolos dominos voluntariè id agere voluerint absque obligatione erga successores fortè non ita gratos, juxta casum de quo *in Feretrana pro Communitate S. Agathæ hoc eodem tit.*

ANNOTAT. AD DISC. LXV.

De materia evictionis præstandæ in feudis, vel Castris, aliisque similibus universitatibus regulandis jure hæreditatis habetur supra, *disc.* 32. ubi concordantes insinuantur; Et de angariis, & perangariis, aliisque servitiis, habetur etiam supra, *disc.* 51. & latiùs *tit. de regal. disc.* 146. ubi est ejus sedes; Ac etiam de jure lignandi, & pascendi *sub tit. de Servit. disc.* 35. *cum seqq. ad* 44. ubi pariter est sedes istius materiæ.

Priores decisiones hujus causæ super modo faciendi æstimationem, super quo ego non scripsi, coram Dunozetto, habentur impressæ inter suas *decis.* 921. & 944. Punctus autem principalis contentus in præsenti discursu, ulteriorem disputationem non habuit, dum subsequuta concordia, controversiæ finem dedit.

CIVITATIS CASTELLI JURISDICTIONIS, PRO THOMA PIZZOTTO, CUM COMITE JO. FRANCISCO UBALDINO.

Casus decisus per Cameram pro Ubaldino.

De surreptione beneplaciti Apostolici super alienatione bonorum jurisdictionalium, ob non factam mentionem litis. Et quando hæc mentio facienda sit, itaut aliàs omissio annullet gratiam.

De revocatione alienationis, seu pœnitentia, quando & per quos actus explicata dicatur. Et an ob defectum beneplaciti liceat contrahentibus pœnitere.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De remedio associationis competenti ex clausula constituti, vel pacto de capiendo.*
3 *An competat contra tertium possessorem.*
4 *Non obtento beneplacito intra terminum in conventionem deductum, an contractus resolvatur.*
5 *Adimplementum post præfinitum terminum superveniens an attendatur.*

6 *Promissio de vendendo an importet venditionem, seu promissio de donando an importet donationem, cum similibus.*

7 *Vendita re duobus, an præferatur secundus, cui prius res tradita est. Idem de donatione, locatione, concessione in feudum, & similibus.*

8 *Gratia obtenta lite pendente, non facta illius mentione dicitur subreptitia, & nulla.*

9 *Declaratur, quando hæc conclusio procedat.*

10 *Revocatio alienationis feudi an de necessitate exigat scripturam, vel actum expressum, vel sufficiat actus tacitus, & implicitus.*

11 *An declinatio judicis incompetentis cum remissione causæ ad Judicem competentem, dicatur importare revocationem, seu pœnitentiam, & impugnationem actus.*

12 *Judicium associationis non admittit exceptiones dubias, & altioris indaginis, & an requirat partis citationem.*

13 *Pendente lite super nullitate alienationis, ac surreptione assensus ob non factam mentionem litis, an interim executio contractus retardetur.*

14 *De eadem conclusione, de qua nu. 8. & 9. quando scilicet assensus impetratus lite pendente non facta illius mentione sit subreptitius, & invalidus.*

15 *An contrahentibus liceat pœnitere ante obtentum beneplacitum.*

DISC. LXVI.

COmes Jo. Franciscus Ubaldinus possidens quandam portionem jurisdictionalem Castri Montis floris, per apocham privatam ultima die anni 1569. promisit eam vendere Comiti Aurelio Corbolo sub reservatione beneplaciti Apostolici intra quatuor menses impetrandi, & quod à Corbulo impetratum fuit prima Julii 1658. Ubaldinus autem credens ob lapsum termini præfiniti conventionem expirasse, de mense Martii 1660. contractum iniit cùm Joanne Thoma Pizzoto, per quem eidem vendidit quædam bona allodialia in eodem Castro existentia pretio scutorum quatuor millium, atque sub reservatione beneplaciti Apostolici, eidem donavit dictam jurisdictionem, declaratione adjecta, quod Papa nolente approbare donationem, volenteque approbare venditionem, censeatur eadem jurisdictio comprehensa sub dicta venditione pro eodem pretio, & de mense Aprilis sequentis obtentum fuit beneplacitum, tanquam licentia venditionis faciendæ.

De mense Maij subsequentis, Corbulus judicium instituit coram A. C. contra Ubaldinum super observantia promissionis de vendendo ut supra factæ, sed ad instantiam, tam Ubaldini, quàm Pizzotti unitim procedentium, causa reassumpta fuit coram Thesurario Generali, feudorum, & bonorum jurisdictionalium judice competente, a quo de mense Decembris ejusdem anni prodiit sententia Ubaldini & Pizzotti absolutoria, à qua interposita per Corbulum appellatione in Camera, ad ejus instantiam ibi commissa fuit causa, rebusque in hoc statu existentibus, Ubaldinus de mense Martii 1661. pulsavit Pizzottum coram A. C. ad solutionem fructuum recompensativorum, & è converso Pizzottus initio mensis Julii sequentis coram eodem reconvenit Ubaldinum ad tradendum jurisdictionem; ad quam in vim clausulæ constituti petiit, & obtinuit associari. Ubaldinus verò curavit sub die quarta ejusdem mensis reassumi istam causam in Camera coram *Salviato*, cui commissa erat ad instantiam Corbuli ut supra, dictaque reassumptio canonizata fuit per Auditorem Sanctissimi, ad quem ex parte Pizzotti recursus habitus fuerat pro remissione ad A. C. & ulteriùs sub die 8. Aprilis sequentis Ubaldinus institit in plena Camera causam committi eidem *Salviato*, prout sequutum fuit.

Advertens post hæc Pizzottus, beneplacitum obtentum sibi non suffragari, utpotè loquens de alienatione facienda; & non facta mentione de jam facta, & non obtenta licentia de tractando ad formam constitutionum Apostolicarum omninò præcedere debente, *sub die* 15. *Julii* 1662. obtinuit novum beneplacitum Apostolicum dicti defectus plenè revalidatorium, eoque obtento, & in Camera producto, obtinuit contra Ubaldinum, & Corbulum disputari dubium, *an sibi concedenda esset associatio ad dictam jurisdictionem in vim clausulæ constituti in dicto venditionis ac respectivè donationis instrumento contentæ.*

Et assumpta disputatione 22. *Martii* 1664. pro Pizzoto scribens, distinguendos esse dicebam oppositores, utpote diversas exceptiones habentes. Quatenus enim pertinet ad Ubaldinum venditorem, seu donatorem, fundatam dicebam actoris intentionem in clausula constituti, ac pacto de capiendo propria authoritate, ex quorum uno, vel altero, & multò magis ex utroque, receptum est competere hoc associationis remedium desumptum ex dispositione *text. in l. 3. C. de pignor.* ut firmant Menoch. *de adipiscen. remed. 5. num.* 150. Cenc. *de cens. quæst. 94. num.* 14. Duran. *decis. 49. num. 6. cum seqq. decis. 373. num. 6. part. 9. recent.* & in terminis associationis concedendæ donatario, Magon. *decis. Lucen. 87. nu. 14. & seqq.* & cæteri absque controversia, quæ nulla cadit contra ipsum constituentem, sed solùm ubi agitur contra tertium possessorem, contra quem non esse hoc remedium exercibile, tenent Anna fen. *alleg.* 147. *num. 2.* & Rovit. *super pragm. 1. de conservator. in fin.* quæ tamen opinio præsertim in Rota, & Curia Romana non est recepta, sed passim datur idem remedium contra tertium habentem causam à constituente, *ut dec.* 149. & 150. post Cenc. *de Cens. Romana Census 26. Junii* 1647. *Bichio, Romana Vineæ 29. Aprilis* 1648. & 7. *Junii* 1652. *Meltio*, quarum prima est 177. *part.* 10. & secunda est 272. *part.* 11. & in aliis, neque aliud in prima disputatione subjungi poterat, dum incertæ erant istius exceptiones.

Quo verò ad Corbulum, de cujus oppositione magis dubitabatur, pro eo repellendo, duo per me & alios defensores adducebantur fundamenta, unum nempè, quod ob non obtentum beneplacitum infra quatuor menses, resoluta esset conventio utpote sub dicta conditione inita, stante clausula, *& non aliàs*, quæ conditionem inducit, etiam in casu, quo de jure non requireretur, itaut ex defectu conditionis actus remaneat resolutus, cùm ita continere videatur speciem pacti resolutivi, Cæphal. *cons.* 118. *num. 9. & sequ.* Gregor. *decis.* 191. *num.* 1. *cum seq.* Buratt. *decis.* 374. *num.* 12. *decis.* 290. *num.* 12. & 13. *part.* 4. *rec. tom.* 2. *Bonon. primogenituræ* 14. *Februarii* 1656. coram Bichio *dec.* 30. *n.* 5. post Bonden.

Verùm hoc fundamentum mihi non videbatur tutum, quia licèt beneplacitum obtentum esset post quatuor menses præfinitos, attamen decurrerat breve spatium unius mensis, intra quem altera pars contrarii animi, vel pœnitentiæ declarationem aliquam non fecerat, undè dum res erat integra, adimplementum elapso statuto tempore superveniens admittitur, quoties jus alterius partis effectum non est deterius, neque dici potest rem non esse integram, neque extrema inhabilia, ut per Rovit. *decis.* 53. *num.* 10. Mantic. *dec.* 270. Add. ad Burrat. *dec.* 571. *num.* 6. 577. *part.* 1. *recent.* neque contrarium dicit decisio in dicta *Bonon. primogenituræ coram Bichio*, quia ibi res non erat integra, cùm beneplacitum esset obtentum post declaratum actum resolutum, cùm tunc extrema non sint habilia, atque beneplacitum non inveniat actum confirmabilem, aliàs autem ubi alterius partis nihil interest, ad implementum etiam post lapsum terminum attendi debet.

Solidus mihi videbatur alterum motivum, quod hæc erat simplex promissio de vendendo non munita juramento, cujus ratione dubitari solet, an inducat factum, sed eo cessante, non importat perfectionem contractus, nec aliquam dominii translationem inducit, Relan. *cons.* 69. *vol.* 3. Thes. *dec.* 233. Adden. ad Gregor. *dec.* 28. qui alios cumulant; & in specialibus terminis promissionis vendendi feudum, ut non fit venditio, Aponte *cons.* 85. *vol.* 1. & cessante juramento, in quo præcipuum constituitur fundamentum, admittitur *decis.* 58. *num.* 18. *part.* 6. *recent.*

Ac ulteriùs ista quæstio, an promissio de donando sit donatio, vel promissio de vendendo sit venditio cum similibus, cadit in præjudicium ipsius promittentis, & an vigore talis promissionis cogi possit præcisè ad adimplendum factum, vel potius competat solùm actio ad interesse, de quo Merlin. *lib.* 1. *controv. forens.* 4. ubi de promissione de renunciando, ac latè, & magistraliter *dicta dec.* 58. *p.* 6. *rec.* ubi de promissione de donando, & magis punctualiter Seraph. *dec.* 805. ubi de promissione vendendi Castrum obligatoria promittentis, & hæredum, præsertim ex juramento, nam sive una, sive altera opinione retenta, operari non potest translationem dominii, ac jus reale in præjudicium tertii, cui medio tempore per contractum venditionis, vel donationis jam perfectum, & cum subsequta traditione saltem ficta per constitutum, acquisitum est dominium, cùm etiam in terminis perfectæ venditionis, vel donationis factæ duobus, potior fit conditio secundi, cui traditio vera, & de facto, vel etiam ficta per constitutum facta est, ad tex. *in l. quoties, C. de rei vendic.*

Cujus dispositionem habere locum in quocumque contractu, sive venditionis, sive donationis, locationis, emphyteusis, vel feudi, habetur *dec.* 174. *num.* 34. *part.* 7. *rec.* & 34. *num.* 34. *part.* 8. ubi de donatione *dec.* 64. *part.* 7. ubi de locatione, & de feudo, Clar. §. *feudum, quæst.* 26. Rot. *decis.* 175. *num.* 11. *part.* 10. *rec.* ubi concordantes, maximè quia promissio facta erat in tempore inhabili, quando ob defectum beneplaciti Apostolici jus ad bona jurisdictionalia ex partium conventione quæri non poterat, superveniens autem beneplacitum habilitabat partes ad faciendum, sed non poterat dici factum id, quod adhuc remanebat in fieri.

Non fuit tamen opus de his agere, cùm Corbulus in disputatione non compareret, unde disputatio fuit solùm cum Ubaldino, ex cujus patte allegatus fuit defectus beneplaciti Apostolici, non obstante duplici jam obtento, quorum neutrum suffragari dicebant pro eo scribentes, non quidem primum, utpotè concessum super actu faciendo, quod ex hac parte admittebatur non suffragari pro actu jam facto, dum præsertim Apostolicæ constitutiones omninò exigunt præviam licentiam de tractando hujusmodi alienationes; & non secundum revalidatorium, utpotè impetratum lite pendente, non facta illius mentione, ex cujus defectu remanet subreptitium, & invalidum; juxta dispositionem *text. in cap.* 2. *ut lite pend. in* 6. & *Clem.* 1. *eod. titulo.*

Conclusio sic abstractè sumptà per me non negabatur, cùm ex dictis claris juribus, & in aliis concordantibus esset vera; cum sensu tamen veritatis, firmiter negabam illius applicationem ad casum; dicebam enim conclusionem prædictam, non ita indefinitè procedere, sed tunc demùm, quando lis pendet super eo, super quo directè vel in consequentiam cadit gratia, quæ proindè tollat jus collitiganti ob litem quæsitum, & sic opus est quod exceptio, quæ per gratiam sanatur, vel tollitur, sit deducta ad speciem, cùm aliàs non prohibeatur collitigans pendente lite super puncto diverso, prævidendo aliam exceptionem, quæ opponi posset, prudenter occurrere, atque ejus conditionem facere meliorem tollendo cum gratia futurum obicem, ut magistraliter Oldrad. *cons.* 299. *num.* 3. & 4. quem cæteri sequuntur, Lotter. *de benef. lib.* 3. *quæst.* 9. *num.* 34. *decis.* 91. *num.* 10. *part.* 4. *recen. tom.* 2. *Beneventana Canonicatus* 8. *Februarii* 1647. Bichio *dec.* 14. *num.* 35. & *seq. part.* 10. *rec.*

Qua theorica sic stante (quam eo magis veram judicabam, quod adversus eam in trina disputatione deductam, nil per alteram partem relevans adducebatur, prout & judices eam admittebant) tota difficultas restringebatur ad applicationem, an scilicet dicti actus reassumptionis, & respectivè commissionis caulæ in Camera importarent ex parte Ubaldini donatoris pœnitentiam, ac revocationem alienationis, itaut subsequens beneplacitum revalidatorium non esset re integra, sed tollat jus ipsi pœnitenti ex his actibus quæsitum.

Una enim pars Dominorum credebat, ex his actibus utpotè æquivocis, & ad aliàs causas referibilibus, non resultare pœnitentiam, & impugnationem contractus in litem deductam, sed quia major pars (incertum est cum quo fundamento) contrarium credidit, idcircò istius causæ malo fato, in trina disputatione semper prodiit negativa resolutio, associationem scilicet non esse concedendam.

Resolutio, ad veritatem etiam reflectendo, non placuit, quidquid enim sit de quæstione per Regnicolas præsertim frequenter tractata, num revocatio alienationis feudi (quæ in vim Constitutionis incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, in utriusque Siciliæ Regnis per ultimum contrahentem ante obtentum assensum regium fieri potest) exigat expressam animi declarationem per scripturam publicam coram notario, & testibus, vel apud acta, seu saltem coram honestis viris faciendam, vel potiùs sufficiat, eam quoquo modo, etiam per actus tacitos, & implicitos explicari, super quo hinc inde certant, & pro utraque sententia varia deducunt fundamenta, Capyc. Latr. *cons.* 108. *num.* 30. & Capyc. Galeot. *controv.* 66. *ex num.* 14. *lib.* 2. cùm in Regno Siciliæ citeriori ista quæstio per regiam pragmaticam sit jam sopita.

Ubi etiam, juxta opinionem Galeotæ, & sequacium, veriùs dicendum esset, sufficere revocationem tacitam, & implicitam per actus facti explicatam, ut mihi etiam discurrendo per rationes, & principia probabilius videbatur; id recipiendum esset, ubi actus essent univoci, ad aliam causam non referibiles, quàm ad pœnitentiam, & alienationis impugnationem; secus autem, ubi essent æquivoci, ad aliam causam referibiles, quales dicebam esse jam dictos, reassumptionis, & respectivè commissionis causæ.

Idque ex duplici ratione. Primò, quia cùm ad instantiam Corbuli introducta esset, & penderet causa in Camera contra Ubaldinum super traditione istiusmet jurisdictionis in vim promissionis de vendendo ut supra, atque ad ejusdem rei traditionem idem Ubaldinus à Pizzotto secundo donatario, seu emptore pulsaretur coram A. C. rationabiliter declinavit jurisdictionem A. C. sive competentis, sive incompetentis istarum causarum, ne pro eadem re eodem tempore molestaretur coram pluribus judicibus, à quibus variæ proferrentur sententiæ, quia nempè unus mandaret rem tradendam esse uni, & alter alteri, ideò rationabiliter utraque causa cognoscenda erat per unum dignioremm, & magis competentem, ut absque pœnitentia, & impugnatione unius, vel alterius contractus, Ubaldinus illam tradere posset, cui iste unicus judex dignior præciperet, & sic est actus compatibilis cum observantia, & executione contractus, neque illius impugnationem, vel pœnitentiam de necessitate importat.

Secundò, quia, cùm ex Apostolicis constitutionibus originem trahentibus à juris communis intentione, bonorum feudalium, & jurisdictionalium cognitio spectet ad Tribunal Cameræ, itaut illud A. C. dicatur in eis incompetens, rectè potuit unus ex contrahentibus pulsatus ab altero coram Judice incompetenti, declinare illius jurisdictionem, ac petere causam reassumi per Judicem competentem, non ad effectum impugnandi contractum, ejusque implementum negandi, sed ad effectum, ut per Judicem competentem terminentur illæ controversiæ, quæ firmo remanente contractu, solent, & possunt inter contrahentes oriri super modo illius observantiæ, & executionis, proindèque certum videbatur, dictos solos actus reassumptionis, & commissionis causæ remanere æquivocos, ad aliam causam referibiles, itaut dici non posset nullitatem contractus ex defectu beneplaciti malè impetrati resultantem, deductam esse in litem, ad effectum, ut de illa opus fuisset facere mentionem.

Clariùs hæc procedere ponderabam, quia non agebatur de judicio petitorii, sed de possessorio adipiscendæ associationis, quod est summarium, & privilegiatum, itaut, juxta opinionem aliquorum (in foro tamen non receptam) neque partis citationem exigeret, ut constat ex deductis per Rovit. *in pragm.* 1. *de conservat.* Magon. *dicta decis.* 87. & *ex aliis*, ideòque sufficiat rem esse dubiam, & altioris indaginis, ut propterea interim associatio deneganda non esset, ut in specie executionis donationis, cum clausula constituti, non retardandæ per prætensam nullitatem dubiam, Anna *singular.* 56. Magon. *d. dec. Lucen.* 87. Rot. *in Bonon. bonor. de Felicinis* 10. *Junii* & 26. *Julii* 1650. *Bichio, Ariminen. donationis* 18. *Martii* 1654. *Dunoz.* & in aliis.

Atque in specialissimis terminis prætenæ nullitatis, seu subreptionis assensus obtenti super alienatione feudi, ob non factam mentionem litis motæ super nullitate contractus, ut interim pendente hac lite, ac donec illius terminatio sequatur, retardari non debeat ejusdem contractus exequutio, adducebam authoritatem Capyc. Latr. *decis.* 43. *num.* 17. ubi allegat Franch. *decis.* 373. & Giurb. *decis.* 100. loquentes in terminis generalibus, sed fortioribus, in quibus ipsemet qui nullitatem opposuerat, petebat executionem, multò magis in præsenti.

Et licèt Capyc. Latr. *loco cit. n.* 16. dicat, quod ex non facta mentione litis dici non potest assensus subreptitius, quod simpliciter etiam asserit Camill. de Medicis *cons.* 20. *n.* 22. *cum seqq.* non tamen ita indistinctè ista propositio capienda est, sed ubi gratia, seu privilegium est tale, quod non tollat jus alteri parti jam quæsitum per exceptionem in litem deductam, ut est clarus sensus Jo. de Amicis *cons.* 150. *n.* 9. & *seqq.* & benè in his terminis Lanar. *consil.* 17. ubi supponit litem esse super alio, quàm revocatione, seu impugnatione contractus, qui per supervenientem assensum revalidaretur, ut constat *n.* 9. ubi supponit perseverantem contrahentium voluntatem, quodque non adesset revocatio, nec tacita, nec expressa, quia totus punctus istius conclusionis est super eo, an superveniens gratia tollat, vel ne jus collitiganti per litem acquisitum.

Considerabam quoque, quod ubi nullitas beneplaciti admitteretur, perinde ac si nullatenus obtentum esset, non per hoc venditori licitum erat pœnitere, atque contractum necessarium, & de sui natura irrevocabilem, facere voluntarium, & revocabilem; licèt enim in utriusque Siciliæ Regnis

gnis receptum sit, id licitum esse utrique contrahentium ex supra deductis, attamen id procedit ex jure municipali contento in dicta Constitutione incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, ita per illos sapientes, & Tribunalia intellecto. Prout in alienationibus bonorum Ecclesiæ, id de jure inductum est istius favore, secus autem in aliis contractibus, in quibus licèt Principis beneplacitum requiratur ad illos validandos, ac transferendum dominium rei in contractum deductæ, non tamen ejus carentia operatur, ut licitum sit uni ex contrahentibus, altero invito pœnitere, sed cogi potest ad obtinendum de novo beneplacitum juxta formam conventionis, ut in similibus terminis venditionis officiorum, quæ sunt de regalibus, & de uno in alium transferri non possunt quoad substantiam absque assensu Principis, ut intret actio ad interesse pro observantia, firmatur per Rotam *in Romana Cambiorum* 5. *Junii* 1634. *Ghislerio*, quæ est satis notanda decisio, & conferunt quæ in terminis juris communis circa damna, & interesse habentur in alienationibus feudorum apud Hodiern. *controv.* 26. *num.* 57. *& seqq.* sed motivum non suffragabatur ad effectum, de quo erat controversia, obtinendæ scilicet associationis pro observantia contractus, quia dato defectu beneplaciti, iidem Judices stante vigore Constitutionum Apostolicarum, etiam parte non opponente, abstinent ab hujusmodi contractuum executione, ac etiam quia dictæ Apostolicæ constitutiones infringunt, & annullant quamcumque obligationem etiam quoad partes.

His stantibus consului Pizzottum, ut totum contractum rescindere, seu annullare curaret respectu bonorum allodialium isto intuitu pro tanto pretio, & non aliàs emptorum, vel ratione nullitatis resultantis ex defectu infinuationis à constitutione Ægidiana requisitæ, cùm Pizzotus esset minor; vel ex capite læsionis, quæ supponebatur enormis, cùm tantum pretium conventum esset intuitu istius jurisdictionis; sed hæc non respiciunt materiam peculiarem bonorum jurisdictionalium; de materia verò pœnitentiæ ex defectu beneplaciti formiter actum est *in Romana seu Albaxen. vinea sub tit. de donat.*

ANNOTAT. AD DISC. LXVI. Cùm seqq. usque ad LXX.

SUper casibus particularibus contentis in his quatuor discursibus, alia non adfuit occasio disputandi, vel quia ipsæ causæ ulteriorem prosequutionem non habuerint, vel quia mutaverint defensores, super puncto, an & quando in assensu, vel alia gratia faciendæ sit necessaria mentio litis, videantur ea, quæ deducuntur *in Roman. Portæ, sub tit. de Regal. disc.* 160. *in hoc Supplemento*.

Quo verò ad punctum generalem super prohibitione alienationis Castrorum, & bonorum jurisdictionalium, etiam inter subditos, ob Constitutiones Apostolicas; ultra ea, quę in præcedentibus pluries incidenter, seu occasionaliter enunciatur, magis ex professo occasione hypothecæ, & concursus creditorum, agitur *sub tit. de credit. disc.* 13. *&* 151. ac etiam infrà, *disc.* 118. cùmq; agatur de legibus particularibus istius Principatus, & sic de materia locali, ac etiam, ut docet series tot Constitutionum desuper editarum à Sixto V. citra, usque ad præsens, juxta casuum varias contingentias, vel dubitandi occasiones, prohibitiones in dies creverint, sive declarationes editæ sint; hinc proindè certa regula generalis non de facili desuper statui potest, cum totum pendeat ab interpretatione, quam pro tempore illi tribuant novæ declarationes, vel observantiæ.

Super hujusmodi autem Constitutionibus circa prohibitionem alienationis in forenses, aliqua scribit modernus elaboratus Capon. *consult.* 3. occasione illius contro versię, quæ dedit causam Constitutioni Innoc. X. ac etiam de ista materia alienationis in forenses, agitur *tit. de alien. & contr. prohib. disc.* 39. *& tit. de dote, disc.* 149.

Quo verò ad validitatem assensus conferre videntur aliqua, quæ habentur infrà, *disc.* 106. & super eodem casu, de quo *disc.* 67. habetur infrà, *disc.* 105.

CAMERINEN. JURISDICTIONIS, PRO HIERONYMO, ET ALIIS DE STELLUTIS, CUM HORTENSIO PELLEONO.

Casus decisus per Cameram pro Pelleono, & pendet.

De invalida alienatione bonorum jurisdictionalium sine beneplacito Apostolico, ejusdemque beneplaciti invaliditate, quia in eo facta non sit mentio reservationis usufructus factæ in alienatione; seu quod concessum venditioni faciendæ non revalidet factam, & an illud requiratur in alienatione facta in condominos. Et aliqua de solemnitatibus *ex Constitutione Aegidiana* inductis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Associatio in vim pacti de capiendo, vel constituti non datur contra tertium præsertim in feudis.*
3 *Contrarium verius.*
4 *Possessio usufructuarii compatibilis cum illa proprietarii.*
5 *An feudum possit alienari sine consensu agnatorum.*
6 *Feudalitas non præsumitur, nisi probetur.*
7 *Beneplacitum concessum super venditione facienda, non suffragatur quoad factam.*
8 *Alienationes in condominos, vel vocatos non exigunt assensum.*
9 *De* Constitutione Ægidiana *circa donationes, & quid differat à* Carpensi.
10 *Bona jurisdictionalia Status Ecclesiastici, quamvis allodialia ob Constitutiones Apostolicas in materia alienationis, & assensus, regulanda veniunt jure feudalium.*
11 *Refutatio, vel alia alienatio feudi cum reservatione usufructus, an vitietur in totum, vel ipsa reservatio vitietur.*
12 *Assensus præstitus venditioni puræ, an corruat ex eo, quod ista esset facta cum pacto de retrovendendo, vel alia reservatione.*

DISC. LXVII.

CUm fratres de Scalis ex majorum successionibus possiderent Castrum Rotursii, unus eorum, nempè Franciscus, de anno 1622. donavit omnia ejus bona, præsertim portionem dicti Castri, reservato usufructu, Odoardo fratri, qui de anno 1632. de mense Julii per apocham privatam, portionem dicti Castri ad se spectantem vendidit Simeoni Pelleono, deinde verò de mense Septembris sequentis obtinuit beneplacitum Apostolicum super dicta venditione facienda, ad quam tanquam novam sub longè diverso, ac majori pretio per publicum instrumentum, stante dicto beneplacito, deventum est de mense Octobris, subsequuta immediatè per emptorem actuali possessione instrumentali, absque eo quod alios effectivæ possessionis actus prosequeretur, atque post annum de mense Octobris 1633. deventum est ad aliud instrumentum, in quo partes prædictæ declararunt, quod licèt dictæ venditionis instrumentum esset purum, attamen in rei veritate ipsorum contrahentium intentio fuit, quod durante dicti Francisci vita, iste continuaret in dominio, & patronantia dicti Castri, ejusque usumfructum, emolumenta, & jurisdictionis exercitium haberet, ut de facto habuit usque ad annum 1654. ex quo tempore, eo defuncto, ità continuavit Annibal ejus hæres, & successor, absque eo quod Simeon supervivens usque ad annum 1660. aliquid motivaret. Defuncto autem dicto Simeone, Hortensius ejus filius, & hæres judicium immissionis ad dictam Castri portionem instituit in Camera coram Acclajolo contra Hieronymum, & fratres de Stellutis in eodem Castro successores causam habentes à dict. Odoardo, & Annibale, atque pro actore responsum fuit; cùmque à sententia desuper lata fuisset appellatum, & commissa causa in eadem Camera coram Columna, priusquam hujus diversæ instantiæ disputatio assumeretur, dicti de Stellutis congressum Advocatorum juxta laudabilem Curiæ stylum habere curarunt, tam pro directione causæ, quàm pro inquirendo ad veritatem, an bonam, vel malam causam foverent, & an subsisterent aliqua motiva per unum ex eis juris peritum, allosque sapientes de partibus excitata,

In hoc igitur congressu, distinguendo motiva concernentia ordinem, seu competentiam intentati judicii immissionis, à justitia, & meritis negotii principalis; quatenus ad primam ordinis inspectionem pertinet, ipsi principales, atque dicti scribentes de partibus, mordicus in eo insistebant, quod si hæc immissio reduceretur ad speciem associationis in vim clausulæ *constituti*, vel pacti de capiendo, exercibilis non erat contra tertium possessorem titulo singulari, ex deductis per Ann. *allegat.* 147. *nu.* 2. Rovit. *prag.* 1. *de con-*

de conservator. nu. final. & quatenus contrarium verius esset in bonis allodialibus indifferentibus, recipiendum tamen non erat in feudalibus, in quibus non datur, nisi unica possessio naturalis, & de facto, cùm civilis remaneat penes dominum, ideo constitutum habendum non est consideratione, ex deductis per Nattam *cons.* 372. *cum duobus sequen.* quem refert, & approbare videtur Rot. *dec.* 300. *n.* 16. *&* 17. apud Post. *de manutenendo*.

Si verò eadem immissio deduceretur ad speciem interdicti quorum bonorum, & pariter competere non poterat, dum Simeon actoris pater, neque vivens, neque de tempore mortis istam portionem possederat, istud autem remedium datur hæredi ab intestato ad bona possessa per defunctum de tempore mortis, quod verificari non poterat in hac jurisdictione, utpote semper possessa per eumdem venditorem, vel ejus successorem, numquam verò per Simeonem defunctum.

Verùm istud esse fragile fundamentum dicebam, & cæteri concordabant, tum quia associatio datur etiam contra tertium habentem causam à constituente, seu concedente facultatem capiendi, juxta magis receptam opinionem, de qua Rot. *decis.* 149. *&* 150. post Cenc. *de cens. decis.* 187. *part.* 10. *recent. & in aliis*, tum etiam quia de plano intrabat interdictum quorum bonorum tanquam ad bona possessa per defunctum, cùm juxta præmissam facti seriem, illicò post factam venditionem, emptor possessionem adeptus esset conservatam potiùs per illam detentationem, quæ fuit penes venditorem, & titulo reservationis ususfructus ad vitam cùm enim ususfructus sit servitus, quæ dari non potest in re propria, eo ipso quod prior dominus rem in alium transferens sibi reservat usumfructum, atque istius jure rem possidere declarat, dicitur per necessarium antecedens transtulisse in proprietarium dominium, & possessionem, *dec.* 299. *&* 300. apud Posthum. *de manut.* & receptum habemus in materia donationis factæ reservato usufructu, & sic d. possessio, seu detentatio venditoris fuit compatibilis cum possessione emptoris, & proprietarii.

Quo verò ad justitiam, seu merita negotii principalis, dicebam motivantes, invalidam venditionem prædictam, utpote factam sine consensu agnatorum, ad *rex. in cap. si quis autem, si de feudo fuerit, &c. & in cap.* 1. *de alien. feud. cum concord.* per Rosenthal. *cap.* 9. *concl.* 67. *cum plur. sequen.* Sed in hoc opus non fuit assumere inspectionem juris, ex cessante supposito facti, quia non constabat de præsupposita qualitate feudali antiqua pacti, & providentiæ, in quibus terminis motivum intraret, illaque in dubio non præsumitur ut per Apont. *decis.* 2. Rot. *decis.* 93. *part.* 5. *recent.* cum aliis de quibus *in Clomacen. & in aliis hoc eod. tit.* præpiùs, potissimè quia facti circumstantiæ potius allodialitatem comprobant.

Aliud motivum invaliditatis beneplaciti Apostolici in dicta prima disputatione à me deductum, ex eo quod concessum esset super venditione facienda, ideoque non suffragaretur in venditione jam facta, Isern. *in cap.* 1. *qui successores teneantur*, Afft. *dec.* 335. *n.* 1. *&* 2. Ann. *alleg.* 40. Franc. *dec.* 105. *in princ.* cessabat etiam ex facto, quia licèt per apocham privatam conventum fuisset de hac venditione, nihilominus illa nullum habuit effectum, dum post beneplacitum, per instrumentum cum longè diverso pretio, diversisque pactis concepta erat venditio, quæ omninò nova, & à præcedenti conventione independens erat absque dubio.

Solidum fuisset motivum donationis; quam Franciscus venditor jam præcedenter fecerat Odoardo fratri, nullatenus obstante, quod hæc donatio munita non esset beneplaciti Apostolico per Constitutiones Sixti V. Clementis VIII. & aliorum Pontificum requisito, dum agebatur de alienatione in condominos, & possessores, ex deductis per Surd. *cons.* 305. *num.* 33. *decis.* 167. *num.* 30. *& seqq. part.* 5. *recen.* & habetur frequens in materia fideicommissaria prohibitionis pœnalis alienandi bona fideicommissaria, quod non capiat illa, quæ in confideicommissarios, & vocatos fiant; sed patiter factum destruebat motivum, stante retrodonatione exhibita per Odoardum, facta prius quam ad dictam venditionem procederetur; & licèt dicti motivantes dicerent in hujusmodi retrodonatione servatam non esse formam præscriptam per *Constitutionem Aegidianam, lib.* 5. *cap.* 25. attamen erat satis fragile refugium, tum quia idem objectum obstaret primæ donationi, unde dici non poterat invalidus distractus, gestus eodem modo, quo contractus initus erat; tum etiam quia *Constitutio Ægidii* faciens præsumere actum dolo & metu extortum, proindeque indirectè enervans vim juramenti, confirmata etiam ac extensa per Sixtum IV. & Paulum III. loquitur de contractibus minorum; extensio autem ad donationes faciendas per majores, non est Ægidii, sed Carpensis non habens dictam doli, & metus præsumptionem, minùsque Apostolicam confirmationem, & extensionem, ut de hac distinctione Conciol. *alleg.* 30. *n.* 56. *& seqq. & passim*.

Quare unicum probabile fundamentum in hac nova disputatione assumendum, reputatum fuit illud in dicto congressu per me excitatum, invaliditatis actus ob defectum beneplaciti Apostolici, dum istud obtentum fuerat super pura & simplici venditione, nulla facta mentione dictæ alterius conventionis super reservatione ususfructus, jurisdictionis, emolumentorum ac ipsius patronię, donec venditor viveret; licèt enim non versaremur in feudo, itaut intrarent termini *text. in l. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. attamen ob *Constitutiones Apostolicas* Sixt. V. Clem. VIII. Pauli V. & Urb. VIII. tunc editas prohibentes in castris, & bonis jurisdictionalibus quamcumque alienationem, vel conventionem absque assensu Papæ, idem quod habetur in feudalibus, de plano in istis bonis jurisdictionalibus etiam procedit, ut *in Civitate Castelli jurisdictionis, disc. præced. & in aliis hoc eod. tit.* frequenter.

In terminis verò feudalibus, occasione refutationis tractant feudistæ quæstionem, de qua *in Romana pecuniaria de Pallavicinis hoc pariter tit.* ad materiam Bullæ baronum, an scilicet refutatio, vel aliàs licita alienatio pactionata cum reservatione ususfructus vitietur in totum, vel vitiata solùm remaneat reservatio; & quamvis tres habeamus opiniones, unam, quæ satis modicos habet sequaces super utriusque actus validitate, resolvendo dictam reservationem ususfructus in illam commoditatis, & prout facti est; alteram, quæ majores habet sequaces, ut actus principalis non vitietur, sed vitiata remaneat dicta accidentalis conventio; tertia tamen apud feudistas est magis communiter recepta, ut propter individuum voluntatis, actus corruat in totum, ut per Loffred. *cons.* 3. Apont. *cons.* 12. *lib.* 1. *& de potestate Proreg. tit. de refut. feud.* §. 3. Rovit. *prag.* 4. *de feud. num.* 9. *cum seqq.* Giurb. *de success. feud.* §. 1. *glos.* 12. *num.* 10. *&* 44. Marcian. Jun. *disp.* 80. *& alios de quibus in d. Romana de Pallavicinis*.

Prout in altera quæstione, de qua habetur actum *in Romana pro Paulo Guelpho hoc eodem tit.* an assensus præstitus venditioni puræ, vitietur ob non factam mentionem pacti de retrovendendo in ipso instanti adjectum, vel potiùs ipsum pactum vitietur, licèt Marcell. Maur. *alleg.* 15. *num.* 2. *cum seq.* & cæteri per Rosenthal. *cap.* 9. *membr.* 1. *conclus.* 34. *in glos. lit. N.* teneant pactum vitiari, quam nemine allegato veriorem videri dicit Surd. *decis.* 137. *num.* 20. adhuc tamen magis communis est in contrarium pro vitiatione totius actus, ut per Camerar. & Freeciam, de quibus apud Rosent. *ubi supra lit. M.* Apont. *de potest. proreg. d. tit. de refut. feud.* 1. §. 1. *n.* 6. Hodiern. ad Surd. *d. dec.* 173. *n.* 10. Rovit. *prag.* 1. *de fide memor. n.* 45.

Contraria enim opinio recipienda est, ubi ageretur de pacto adjecto ex intervallo, non apto vitiare actum purum jam perfectum, secus ubi pactum est correspectivum, sine quo dici potest contractum gestum non fuisse, & hic erat casus; licèt enim instrumentum, in quo id continetur initum esset post annum, attamen non fuit per viam novæ conventionis, sed per viam declarationis, seu recognitionis veritatis, quod talis fuerit conventio, ac partium intentio ab initio, potissimè quia nullo modo dici poterat, quod dicta reservatio referri posset ad solum exercitium jurisdictionis, & perceptionem fructuum, ac emolumentorum, prout facti sunt, ob amplitudinem verborum, dum dicitur, quod non solùm esse deberet usufructuarius cum perceptione emolumentorum, & exercitio jurisdictionis, sed quod continuare esse *Dominus, & patronus, &c.* & sic de certa reservatione juris. Verùm repropositа causa sub *die* 4. *Maji* 1668. pro confirmatione sententiæ responsum fuit, ex eo fundamento quod præmissa procederent in feudis, de quibus non agebatur, cùm hęc essent bona allodialia jurisdictionalia; sed non videbatur bona responsio, quia stantibus Constitutionibus Apostolicis, videtur quod idem dispositum in feudis ex *cap. Imperialem de prohib. feud. alien.* per Feder. procedat in his jurisdictionalibus ita ad hunc effectum exæquatis, unde eadem est ratio.